

Maksualase teabevahetuse seaduse ja maksukorralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

(halduskoostöö direktiivi ülevõtmine)

I Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Käesoleva eelnõuga võetakse üle 25. märtsil 2021 avalikustatud Nõukogu direktiiv (EL) 2021/514 (edaspidi: *direktiiv*), millega muudeti maksustamisalast halduskoostööd reguleerivat direktiivi 2011/16/EL. Muudatuste pakett koosneb tinglikult kahest osast: 1) esiteks, platvormihalduritele kehtestatakse aruandluskohustus, mille raames nad hakkavad Maksu- ja Tolliametile (edaspidi: *MTA*) esitama perioodiliselt teavet nende platvormidel tegutsevate isikute ning nende poolt teenitud tulu kohta; 2) teiseks, parendatakse, täpsustatakse ja täiendatakse olemasolevaid halduskoostöö mehhanisme, muuhulgas lisatakse litsentsitasu maksuhaldurite jagatavate andmete hulka, võimaldatakse edaspidi ühiste kontrollide läbiviimist, samuti eelotsuste kohta üksikasjalikuma teabe jagamist.

Direktiivis sätestatud aruandlusreeglistik põhineb Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) poolt varem koostatud platvormihaldurite aruandluskohustuste mudelreeglitel.¹ Käesoleva eelnõuga võetakse üle ka nimetatud OECD mudelreeglid selleks, et Eesti oleks võimeline teostama automaatset teabevahetust lisaks Euroopa Liidu (edaspidi: *EL*) liikmesriikidele ka selliste välisriikide ja jurisdiktsioonidega, kellega Eesti Vabariik on sõlminud kehtiva kokkulepe maksualase teabe automaatseks vahetamiseks (edaspidi: *partnerjurisdiktsioonid*).

Lisaks aruandluskohustusele ning halduskoostöö direktiivi täienduste üle võtmisele, viiakse seadusesse sisse Euroopa komisjoni (edaspidi: *komisjon*) ja OECD hindamiskomisjoni poolt tungivalt soovitatud parandused, mis tagavad tõhusama maksualase koostöö liikmesriikide ning partnerjurisdiktsioonidega. Eelnõuga täpsustatakse maksualase teabevahetuse seaduses (edaspidi: *MTVS*) nimetatud andmete säilitamise tähtaega; viiakse teabevahetusest välistatud finantskontode loetelu kooskõlla OECD teabevahetuse standardiga; viiakse piiriülese skeemi kohta teabe esitamise tähtaja arvutamise reeglid ja teabeandja mõiste kooskõlla halduskoostöö direktiiviga 2011/16/EL; parandatakse maksukorralduse seaduses (edaspidi: *MKS*) topeltmaksustamise vaidluste lahendamise regulatsiooni.

Tulenevalt direktiivi ülevõtmise tähtaegadest on eelnõu kavandatud jõustuma 1. jaanuaril 2023. Ühiseid kontrollid puudutavad muudatused jõustuvad 2024. aasta 1. jaanuaril.

1.2 Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna peaspetsialist Artur Lundalin (e-mail: artur.lundalin@fin.ee, 611 3219) ja nõunik Anneli Valgma (e-mail: Anneli.valgma@fin.ee, 611 3289). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi personali- ja õigusosakonna nõunik Agnes Peterson (e-mail: agnes.peterson@fin.ee; tel: 611 3161). Eelnõu toimetas keeleliselt personali- ja õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (e-mail: sirje.lilover@fin.ee).

1.3 Märkused

¹ OECD Mudelreeglid on leitavad järgmiselt leheküljelt: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/model-reporting-rules-for-digital-platforms-international-exchange-framework-and-optional-module-for-sale-of-goods.pdf> (sisenatud 10.02.2022).

Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja² (edaspidi: HÕNTE) § 1 lõike 2 punkti 2 kohaselt ei pea eelnõule eelnema väljatöötamiskavatsuse koostamist, kui eelnõuga taotletakse EL õiguse rakendamist ja kui direktiivi menetlemisel on juba lähtunud HÕNTE § 1 lõikes 1 sätestatud nõuetest. Kõnealusest sättest lähtudes ei koostatud käesoleva eelnõu otstarbeks väljatöötamiskavatsust.

OECD mudelreeglite üle võtmine on kantud välislepingu tulevasest sõlmimisest HÕNTE § 1 lõike 2 punkti 3 tähenduses, mistõttu ei ole ka selle osa suhtes kohustuslik koostada väljatöötamiskavatsust.

Eelnõuga muudetakse maksukorralduse seadust (RT I, 27.05.2022, 35) ja maksualase teabevahetuse seadust (RT I, 24.11.2020, 7).

2. Seaduse eesmärk

Aruandlusreeglid on kantud direktiivi ning ka OECD mudelreeglite eesmärgist pärssida maksupettusi ning maksudest kõrvalehoidumisi, võrdsustada ettevõtete vahelist konkurentsi, samuti laiemalt tõhustada maksuametite (sh MTA) ülesannete täitmist.

Maksuhaldurite halduskoostöö instrumentide ajakohastamise ja täiendamise eesmärgiks on samuti tõhustada maksuhaldurite rahvusvahelist koostööd, et tagada maksuseaduste kohane täitmine.

Eelnõuga ühtlasi taotletakse MTA halduskoostöö viimist kooskõlla rahvusvaheliste standarditega. Selleks otstarbeks korrigeeritakse mõningaid MKS-s ja MTVS-s kehtestatud infovahetuse ning topeltnmaksustamise küsimuste lahendamise regulatsioone.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

3.1 Üldiselt

a) Platvormihaldurite aruandlusreeglid

Eelnõuga kehtestatakse platvormialase teabe aruandlusreeglid, mille raames peavad platvormihaldurid esitama MTA-le perioodiliselt andmeid nende platvormil tegutsevate müüjate ja teenusepakkujate ning nende poolt teenitud tulu kohta.

Täna opereerivad turul erinevad platvormid (nt AirBnB, Amazon, Bolt, Uber, Booking.com, Etsy jt), mis pakuvad täiendavaid võimalusi tulu teenimiseks³ – ettevõtjad registreerivad ennast platvormidel kasutajaks ning pakuvad nende vahendusel tasu eest oma tooteid ja teenuseid. Platvorme võibki tinglikult käsitleda kui virtuaalseid/digitaliseeritud turuplatse, mis viivad kõnealused müüjad ja teenusepakkujad kokku ostjatega. Platvormihaldurid (st ettevõtjad, kes tagavad nimetatud platvormide toimimise ja otsustavad platvormile ligipääsu andmise üle) võtavad omakorda platvormil tegutsemise eest tasu, seejuures ei ole oluline, kuidas seda tasu nimetatakse, kas „teenustasu“, „vahendustasu“ vms. Kõnealuse ärimudeli eelis ja atraktiivsus müüjatele ja teenusepakkujatele seisnebki selle mugavuses, selle poolt pakutavas paindlikkuses ning selle võrdlemisi massiivses võrgustikus, mis võimaldab lihtsalt, kiirelt ning vähese kuluga ühendada nad ostjatega.

Paraku, nii liikmesriikide kui ka EL väliste riikide ja jurisdiktsioonide seadusandjad ei ole suutnud sellist ärimudelit ette näha ja tekkinud on olukord, kus kirjeldatud platvormidel põhinev ärimudel *de facto* ja *de iure* takistab maksuhalduritel (sh MTA-l) tagamast maksuseaduste täitmist ja seega maksude korrapärast laekumist. Konkreetselt on probleem selles, et tänasel päeval ei ole riigile tõsikindlalt teada, ega ole mõistlikult võimalik teada:

² Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määrus nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“

³ Sealjuures tihti peale vajaduseta astuda nõ „traditsioonilisse“ töösuhtesse, kus on selgelt fikseeritud töötaja-töandja vaheline kord – ei ole ebatavaline, et teenusepakkuja ise otsustab, kui palju, kelle heaks ja mis tingimustel ta töötab.

- 1) kui palju on sellistel platvormidel tegutsevaid müüjaid ja teenusepakkujaid;
- 2) mis on sellistel platvormidel tegutsevate müüjate ja teenusepakkujate identiteet;
- 3) millistel platvormidel müüjad ja teenusepakkujad tegutsevad;
- 4) kui palju tulu nad teenivad.

Eelkirjeldatud informatsioonita on nn „platvormimajandus“ kujunenud teataval määral läbipaistmatuks varimajanduse erivormiks, kus riikliku järelevalve organitel ei ole võimalik tagada maksuseaduste materiaalsel kehtivust – ehk kui ei ole teada maksukohustuslase isik ega tema poolt teenitud tulu suurus, siis ei ole võimalik määrata maksuotsust ega tuvastada selle adressaati. Võimetus läbi viia tõhusat riiklikku järelevalvet avaldub omakorda aksiomaatilisel ka madalas maksukuulekuses ning seega maksutulude vähenemises, ehk maksuaugus. MTA hinnangul on alust prognoosida, et täna platvormidel tegutsevate Eesti maksukohustuslastest müüjate ja teenusepakkujate poolt deklareeritud tulu võib moodustada pelgalt 1/5 tegelikust teenitud tulust, mida platvormide vahendusel teenitakse.⁴ Maksude laekumata jäämine kahjustab seejuures mitte üksnes riigi maksutuluseid, vaid ühtlasi moonutab ka ettevõtete vahelist turukonkurentsi, kus platvormide vahendusel tegutsevad ettevõtjad, kes nõuetekohaselt oma maksukohustusi ei täida, naudivad selle arvelt ebaausaid ning tihti otsustavaid konkurentsieliseid nende ettevõtjate ees, kes seda teevad. Probleemi lahendamise eelduseks on seega eelkirjeldatud platvormialase teabe süsteemne, järjekindel ning usaldusväärne kogumine koos selle perioodilise ajakohastamisega.

Vajaliku platvormialase teabe allikaks saab aga ainukese mõistliku võimalusena olla platvormihaldur, kes tagab müüjate ja teenusepakkujate ligipääsu platvormile ning jälgib sellele toimuvat. Praktika näitab, et müüjatel ja teenusepakkujatel endilt seda informatsiooni oodata ei ole ning selle selgitamiseks on nii objektiivseid kui ka subjektiivseid põhjuseid. Ühest küljest võib seda selgitada teadmatusega, ehk paljud isikud teenivad platvormide vahendusel tulu võrdlemisi juhuslikult, mistõttu nad ei pruugi omale teadvustada, et selle tuluga kaasneb ka kohustus maksta makse. Teisest küljest ei saa välistada ka selgitust, et maksude maksmisest hoidutakse teadlikult ning eksisteerivaid seadusandlikke lünkasid kasutatakse oskuslikult ära, et varjata oma majandustegevust MTA eest.

Võimalike lahendustena on mõningates riikides üritatud tõsta ettevõtjate teadlikkust läbi erinevate teavituskampaaniate, ent nende edukus on olnud võrdlemisi küsitav ning mõistagi ei toimi need pahausksete maksukohustuslaste puhul. Teised riigid on üritanud probleemi lahendada läbi koostöö – MTA on näiteks sõlminud teatud platvormihalduritega koostöölepinguid, mille raames platvormihaldurid edastavad perioodiliselt nende müüjate ja teenusepakkujate kohta andmeid, kes on selleks vastavasisulise nõusoleku andnud⁵ - kuid koostöö probleemiks on selle vabatahtlikkuse element, ehk platvormihaldurid võivad alati keelduda koostööst, samuti võivad keelduda teabe edastamisest ka müüjad ja teenusepakkujad. Kolmandad riigid on üritanud seda informatsiooni tuletada ka läbi andmekorje või läbi muude keeruliste infotehnoloogiliste lahenduste, kuid selliste lähenemiste kulukus on osutunud märkimisväärseks andmata seejuures usaldusväärset informatsiooni.⁶

Maksuseaduste täitmise järjekindel tagamine selleks, et realiseerida maksude korrapärase laekumine ning õiglane turukonkurents eeldab seega spetsiifilisi juriidilisi aluseid, mis võimaldaks MTA-l eelkirjeldatud platvormialast teavet perioodiliselt saada. Tänapäevases Eesti seadusandluses neid aluseid paraku ei eksisteeri, ehk puuduvad efektiivsed juriidilised mehhanismid, mis annaksid õiguse nõuda

⁴ Selle kohta vaata käesoleva seletuskirja peatükki 7. „Seaduse rakendamisega seotud riigi tegevused, eeldatavad kulud ja tulud.“ Hinnang põhineb kahel platvormil (Bolt ja AirBnB).

⁵ Vt selle kohta näiteks: <https://www.emta.ee/en/news/estonia-and-airbnb-sign-unique-agreement-host-income-tax> (sisenetud: 28.02.2022).

⁶ Vt selle kohta: OECD (2019), *The Sharing and Gig Economy: Effective Taxation of Platform Sellers: Forum on Tax Administration*, OECD Publishing, Paris, lk 28. Kättesaadav (sisenetud 28.02.2022): (https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/the-sharing-and-gig-economy-effective-taxation-of-platform-sellers_574b61f8-en#page1). Liikmesriikide kontekstis lisandub siia ka andmekaitsealane küsimus, ehk süsteemse andmekorjega võib tekkida isikuandmete kaitse üldmääruse rikkumise risk.

platvormihalduritel informatsiooni nende platvormidel tegutsevate müüjate ja teenusepakkujate kohta.⁷ Teoorias on loomulikult võimalik selline õiguslik alus luua, kuid võttes arvesse platvormimajanduse piirülest iseloomu, EL andmekaitsealaseid regulatsioone ning Eesti õigussüsteemi eripärasid, ei oleks selline aruandlusreeglistik võimaline lahendama probleemi viisil, mis oleks ammendav ning vastavuses proportsionaalsuse põhimõttega. Esiteks, peaks tõhus riigisisene reeglistik leidma viise, kuidas allutada ka välismaised platvormihaldurid Eesti jurisdiktsioonile, kelle platvormide vahendusel Eesti maksukohustuslased tegutsevad. Teisalt, kui kõik liikmesriigid ja EL välised riigid hakkaksid oma individuaalseid aruandlusreegleid looma, siis tähendaks see platvormihalduritele märkimisväärset halduskoormust, et viia oma tegevus kooskõlla kõigi erinevate riikide aruandlusstandarditega. Nii OECD kui ka EL tasandil seega tunnistati vajadust ühtse, koordineeritud rahvusvahelise lahenduse järele, mis oleks suuteline tagama platvormidel tegutsevate müüjate ja teenusepakkujate maksukuulekust viisil, mis ei tooks kaasa mastaapset halduskoormust platvormihalduritele.

Lihtsustatult öeldes, nii direktiiv kui ka OECD mudelreeglid näevad ette aruandlusreeglid, mille kohaselt hakkavad platvormihaldurid esitama pädevatele asutustele (Eesti puhul MTA-le) perioodiliselt teavet nende platvormil tegutsevate müüjate ja teenusepakkujate isiku ning nende poolt teenitud tulu kohta. Platvormihaldurid on kohustatud edastama teavet kõikide liikmesriikide ning partnerjurisdiktsioonide maksukohustuslaste kohta, kellest MTA filtreerib välja konkreetselt Eesti maksukohustuslased. Laekunud teave, mis puudutab teiste liikmesriikide ja partnerjurisdiktsioonide maksukohustuslasi, antakse asjasepuutuvatele pädevatele ametiasutustele edasi automaatse teabevahetuse korras. Paralleelselt, teiste liikmesriikide ja partnerjurisdiktsioonide pädevad ametiasutused koguvad omakorda teavet nende jurisdiktsioonis olevatelt platvormihalduritelt ning kui see teave sisaldab infot Eesti maksukohustuslaste kohta, siis edastavad nad selle teabe MTA-le *quid pro quo* korras.

Platvormihaldurid peavad edastatava teabe koguma ja kontrollima jooksva kalendriaasta 31. detsembriks, misjärel on neil järgneva kalendriaasta jaanuari lõpuni aega, et see teave MTA-le saata. Automaatne teabevahetus pädevate ametiasutuste vahel peab olema teostatud veebruari lõpuks. MTA saab nimetatud andmeid peaaesjalikult kasutada riskianalüüsi teostamiseks ning riikliku järelevalve sekkumise vajaduse ja otstarbekuse hindamiseks. Teoorias on võimalik nimetatud andmeid kasutada ka füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide eeltäitmiseks, kuid perspektiiv selleks sõltub laekuvate andmete kvaliteedist ning see selgub alles pärast esmakordset aruandlust aastal 2024.

Digitaalsete platvormihaldurite aruandlusrežiim nii nagu see on sätestatud direktiivis ei ole EL-i innovatsioon, kuivõrd OECD avalikustas oma ekvivalentsed mudelreeglid⁸ juba 3. juulil 2020. Vastupidi, üle võetav direktiiv olulisel määral dubleerib OECD mudelreeglite struktuuri, terminoloogiat, normitehnikat ning üldist loogikat, ent samas läheb oma kohaldamisalalt ka kaugemale, hõlmates rohkemaid platvorme ning aruandlajaid/müüjaid/teenusepakkujaid. OECD on aga direktiivi valguses nüüdseks omakorda täiendanud mudelreeglite kohaldamisala, et see muuhulgas vastaks ka direktiivi standarditele. Selline vastastikune inspireerimine on mõistetav, sest lõppastmes üritavad nii mudelreeglid kui ka direktiiv lahendada ühte ja sama probleemi, milleks on platvormide vahendusel tegutsemisest teenitud tulu süstemaatiline deklareerimata jätmine või aladeklareerimine ja sellest tingitud konkurentsimoonutused.

Kirjeldatud aruandlusrežiim peaks olulisel määral likvideerima digitaalses platvormimajanduses lohkavat varimajandust, samuti võrdsustama turukonkurentsi platvormidel tegutsevate ettevõtete ja seal

⁷ Tõsi, kehtiv õiguslik raamistik võimaldab MTA-l siiski pärida informatsiooni MKS § 61 lõike 1 alusel üksikshaaval individuaalse müüja või teenusepakkuja kohta, kuid see ei ole tõsiseltvõetav lahendus arvestades, et kontrollitavate subjektide hulk küündib tõenäoliselt tuhandete müüjate ja teenusepakkujateni ning et see meede saab kõne alla tulla vaid MTA-le teadaolevate platvormide ja nende kasutajate osas.

⁸ „OECD (2020), *Model Rules for Reporting by Platform Operators with respect to Sellers in the Sharing and Gig Economy*, OECD, Paris. Kättesaadav: www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/model-rules-for-reporting-by-platform-operators-with-respect-to-sellers-in-the-sharing-and-gig-economy.htm (30.11.2021).

mitte-tegutsevate ettevõtete vahel. Uut regulatsiooni rakendatakse esmakordselt alates aastast 2023 ning esimest korda laekub platvormihalduritelte teave aastal 2024.

Direktiivis ja OECD mudelreeglites sätestatud aruandlusrežiim võetakse peajasjalikult üle maksualase teabevahetuse seaduse loodavasse 2⁴. peatükki.

b) Maksualase halduskoostöö direktiivi muude täienduste ning parenduste üle võtmine

Lisaks platvormihaldurite aruandlusele täiendati halduskoostöö direktiivi mitmete maksuhaldurite halduskoostööd tõhustavate sätetega. Need võetakse üle vastavalt MTVSiga, MKSiga või MTA juhendiga.

Halduskoostöö direktiiv⁹ ei ole ainult automaatse teabevahetuse instrumendi. Direktiiv näeb ette laia valiku maksualase halduskoostöö liike:

- teabevahetus taotluse alusel;
- omaalgatuslik teabevahetus;
- liikmesriigi ametnike osalemine haldusuurimistes;
- üheaegsed maksukontrollid.

Komisjon hindas halduskoostöö direktiiviga sätestatud meetmete toimivust ja nende rakendamise tõhusust ning tuvastas parandamist vajavad kitsaskohad.¹⁰ Kõige enam on tekitanud küsimusi taotluste alusel toimuva teabevahetuse reeglid, eelkõige eeldatava asjakohasuse mõiste ning rühmataotluste põhjendamise standard.

Artiklis 5a sätestati, et taotletav teave on **eeldatavalt asjakohane**, kui taotluse esitanud asutus leiab taotluse esitamise ajal, et riigisisese õiguse kohaselt on mõistlik võimalus, et taotletav teave on asjakohane ühe või mitme maksumaksja maksuasjades, olenemata sellest, kas nende isik on tuvastatud nimeliselt või muul viisil, ning on kontrolli seisukohast põhjendatud. Eeldatava asjakohasuse tõendamiseks tuleb näidata ära maksustamise eesmärk, mille jaoks teavet taotletakse ja vajaliku teabe kirjeldus.

Artiklisse 5a lisati eeldatava asjakohasuse reegli kohaldamise erisused **rühmataotluse** esitamisel. Rühmataotlused on seotud maksumaksjate rühmaga, keda ei ole võimalik individuaalselt tuvastada, vaid keda kirjeldatakse selle asemel ühiste tunnuste kaudu. Kui taotlus on seotud konkreetse maksumaksjaga, on nõutav teave taotluse laadi tõttu erinev. Eeldatava asjakohasuse nõuet rühmataotluse korral ei kohaldata. Selle asemel peab taotluse esitanud asutus esitama taotluse saanud asutusele konkreetse teabe, sealhulgas rühma tunnuste kirjelduse ja kohaldatava õiguse ning taotluse esitamiseni viinud faktide ja asjaolude selgituse. Lisaks tuleb selgitada kuidas taotletud teave aitaks kindlaks teha, kas rühma kuuluvad maksumaksjad on seadusest tulenevaid kohustusi täitnud ning asjakohasel juhul tuua välja faktid ja asjaolud sellise kolmanda isiku seotuse kohta, kes aitab aktiivselt kaasa rühma kuuluvate maksumaksjate võimalikule kohustuste rikkumisele.

Komisjon tõi lisaks välja, et igas liikmesriigis ei ole kehtestatud piisavat õigusraamistikku **maksukohustuste üheaegseks kontrollimiseks** ega liikmesriigi ametnike viibimiseks haldusuurimise ajal teises liikmesriigis. See takistab nende koostöövõimaluste tõhusat kasutamist. Neid küsimusi on käsitletud üksikasjalikumalt ühise siirdehindade foorumi 2018. aasta aruandes siirdehindade kontrolli

⁹ Nõukogu direktiiv 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 64, 11.3.2011, lk 1).

¹⁰ Komisjoni talituste töödokument „Hindamine – nõukogu direktiiv 2011/16/EL maksustamisalase halduskoostöö kohta ja direktiivi 77/799/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta“, SWD(2019) 328 final, kättesaadav aadressil: https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2019-09/2019_staff_working_document_evaluation_on_dac.pdf

kohta ELis¹¹. Aruandes soovitati võtta vastu „siirdehindade kontrolli kooskõlastatud lähenemisviis, mis toetaks siseturu paremat toimimist kahel viisil: see annaks maksuhalduritele läbipaistva ja tõhusa vahendi maksustamisõiguste jaotamise hõlbustamiseks ning hoiaks ära topeltmaksustamise ja topeltmaksuvabastuse“.

MKSiga võetakse üle **ühiste maksukontrollide** õigusraamistik.

MTVSiga võetakse üle kohustus jagada liikmesriikide maksuhalduritega automaatses korras teavet täiendavas teabe kategoorias – **litsentsitasu** osas ning täiendatakse eelotsuste alase teabevahetuse tähtaega ja esitatavat teavet.

Ülejäänud halduskoostöö tõhustamise muudatused direktiivis puudutavad maksuhaldurite vahelise suhtluse korda ning rakendatakse **MTA peadirektori käskkirjaga** kehtestatud rahvusvahelise ametiabi osutamise korraga. Need muudatused puudutavad järgmisi halduskoostöö üksikasju:

- Art 5a, **eeldatava asjakohasuse** väljatoomine teabepäringus, sh rühmapäringute korral;
- Art 6 lg 2, taotlus mistahes **haldusuurimise** läbiviimiseks, mitte üksnes „kindlaksmääratud“ haldusuurimise läbiviimiseks;
- Art 7 lg 1, **teabepäringule vastamise** tähtaja lühendamine 6 kuult 3 kuuni;
- Art 8 lg 1, **TINI** ehk maksukohustuslase registreerimisnumbri lisamine automaatselt vahetatava teabe juurde;
- Art 8 lg 2, komisjoni teavitamine teabe kategooriatest, mida automaatses korras jagatakse teiste liikmesriikidega (Eesti vahetab juba teavet kõigis ettenähtud kategooriates);
- Art 8a lg 5 p a, **eelotsuse kohta teabe jagamine** viivitamatult, kuid mitte hiljem kui kolme kuu möödumisel;
- Art 8b lg 1, komisjonile halduskoostöö perioodilise statistika ja muu teabe edastamine.
- Art 11 lg 1 ja 2, **teises liikmesriigis haldusuurimises** osalemine selle liikmesriigi korra järgi, sh asjakohasel juhul elektroonilise sidekanali kaudu;
- Art 12 lg 3, **üheaegse kontrolli** taotlusele vastamise tähtaja sätestamine, 60 päeva;
- Art 16 lg 1, direktiivi kohaselt saadud **teabe kasutamise** lubamine ka käibemaksu ja teiste kaudsete maksude kogumiseks;
- Art 16 lg 2, loetelu koostamine eesmärkidest, milleks on liikmesriigis **maksuandmeid lubatud kasutada**, ning mis ei vaja teavet jaganud liikmesriigi nõusolekut.
- Art 25, lisatakse viited platvormihaldurilt saadud teabe töötlemisele;
- Art 25 lg 6 ja 7, maksuhaldurite koostöö **andmelekkete** korral (andmelekkest komisjoni teavitamine, teabevahetuse peatamine andmelekke tõttu, andmelekke kõrvaldamine, muud toimingud, teabevõrgule juurdepääsu taastamine, palve kontrollida andmelekke kõrvaldamist, andmelekkete keskregistris või teabevõrgus)

Halduskoostöö direktiivi muudatustest on **juba üle võetud artikli 22 lõige 1a**, millega täiendati tegeliku kasusaaja määramist puudutavate dokumentide loetelu, millele tuleb tagada maksuhalduri juurdepääs. Viidatud normi kohaselt peavad liikmesriigid andma maksuhalduritele õigusaktidega juurdepääsu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/849 artiklites 13, 30, 31, 32a ja 40 osutatud mehhanismidele, menetlustele, dokumentidele ja teabele. Norm võeti üle rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses (edaspidi: *RahaPTS*) sätestatud tegelike kasusaajate registri juurdepääsu regulatsiooniga.¹²

Seni oli direktiivi viidatud norm üle võetud äriseadustikuga, kuna tegelike kasusaajate andmetele oli juurdepääs loodud äriregistri kaudu. Ka edaspidi kuvatakse tegeliku kasusaaja andmed tehniliselt e-

¹¹ ELi ühine siirdehindade foorum, *A Coordinated Approach to Transfer Pricing Controls within the EU*, JTPF/013/2018/EN, oktoober 2018. Kättesaadav aadressil:

https://ec.europa.eu/taxation_customs/system/files/2019-03/jtpf_report_a_coordinated_approach_to_transfer_pricing_controls_within_the_eu_en.pdf

¹² Muudatus Riigi Teatajas kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112032022002>

äriregistri kaudu, kuid tegelike kasusaajate registri õiguslik regulatsioon, sh andmete jagamise õiguslikud alused viidi RahaPTS-i. RahaPTS on seega asjakohane seadus, millega võtta üle halduskoostöö direktiivi artikkel 22 lõige 1a.

c) Täiendavad muudatused MKS-s ja MTVS-s

Komisjon ning OECD hindamiskomisjonid on juhtinud tähelepanu mõningatele puudustele maksuhaldurite rahvusvahelist koostööd puudutavate direktiivide/rahvusvaheliste kokkulepete ülevõtmisel. Halduskoostöö regulatsioonide täiendaval analüüsimisel jõudsime kokkuleppele muuta või täpsustada alljärgnevat norme.

Eelnõuga parandatakse paar ebatäpsust MKS-s nõukogu direktiivi (EL) 2017/1852 maksuvaidluste lahendamise mehhanismide kohta Euroopa Liidus (ELT L 265, 14.10.2017, lk 1–14) ülevõtmisel.

MTVS piiriüleste skeemide alase infovahetuse regulatsioon viiakse üks-ühele vastavaks halduskoostöö direktiiviga. Toome selgemalt välja erinevas rollis maksunõu andvad teabeandjad ning sätestame konsulteerivas rollis olevate teabeandjate jaoks direktiiviga ettenähtud aruandlustähtaja arvutamise korra.

MTVS-s pikendatakse andmete säilitamise üldist tähtaega viielt aastalt kuuele aastale, kuna finantskontode alase teabevahetuse standardi järgi on riikidel kohustus tagada, et teabeandjad säilitaksid andmeid vähemalt viie aasta jooksul aruande esitamisest arvates.

Täiendava kogumispensioni kindlustuslepingu erandi sätestamine finantskontode alasest teabevahetusest ei võimalda täita rahvusvaheliste kokkulepetega võetud kohustusi parimal võimalikul tasemel, kuna võib sisaldada tulude varjamise või maksukohustusest kõrvalehoidumise riski. Sellised lepingud tuleb seetõttu hõlmata tavapärase aruandluskohustusega. Muudatus puudutab eelkõige mitteresidendiga sõlmitud kindlustuslepinguid.

3.2 Eelnõu normide sisu ja võrdlev analüüs

§ 1. MTVS-i muutmine

Punkt 1 – MTVS § 2 punkti 2 muutmine

Kehtiv MTVS § 2 punkt 2 sätestab termini “õiguslik moodustis” legaaldefiniitsiooni, ehk „*././ õiguslik moodustis on Eesti seaduste alusel asutatud juriidilise isiku staatusega isikuteühendus või varakogum ning isiku või juriidilise isiku staatusega välismaise isikuteühenduse või varakogumi Eesti filiaal.*“ Eelnõuga aga muudetakse eeltoodud definiitsiooni, ehk eemaldatakse kõik viited Eestile.

Muudatus on tingitud sellest, et direktiivis sätestatud ning käesoleva eelnõuga üle võetavad aruandlusreeglid sisaldavad samuti terminit „õiguslik moodustis“, mille sisu on oluliselt laiem kehtiva MTVS § 2 punktist 2. Muudatusega seega ajakohastatakse asjaomast terminit ning välditakse vajadust luua senise „õigusliku moodustise“ kõrvale eraldiseisev termin. Legaaldefiniitsiooni laiendamine ei mõjuta olemasolevaid MTVS-i peatükkide tõlgendamist ning võimaldab säilitada direktiivi ja eelnõu vahelist terminoloogilist järjepidevust.

Punkt 2 – MTVS § 4 lõike 3 täiendamine punktiga 6

MTVS § 4 lõike 3 kohaselt võib teabevahetusega olla hõlmatud jooksva ja viie eelneva kalendriaasta kohta MTA valduses olev kogu teave, mille vahetamist välisleping või asjaomane Euroopa Liidu õigusakt ette näeb, sealhulgas:

- 1) töösuhtest saadud tasu ning töövõtu- või käsunduslepingu või muu võlaõigusliku lepingu alusel makstud töö- või teenustasu;
- 2) juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmetele makstud tasu;

- 3) elukindlustuslepingu alusel makstud kindlustussumma ja -hüvitis;
- 4) makstud pension;
- 5) kinnisvaratulu.

Loetelus on toodud halduskoostöö direktiivi artikli 8 lõikes 1 sätestatud tulukategooriad, mille osas liikmesriikide maksuhaldurid omavahel teavet jagavad. Selle artikli alusel vahetatakse teavet teise liikmesriigi residentide kohta. Teabe jagamise kohustus puudutab ainult andmeid, mis MTA-l olemas on, st mida mitteresidentid ise või nende eest on deklareeritud. Täiendavat andmete kogumise kohustust muudatus MTA-le ega maksukohustuslastele ei pane. Andmeid vahetatakse kord aastas, kuue kuu jooksul pärast liikmesriigi selle maksustamisaasta lõppu, mil teave muutus kättesaadavaks.

Eelnõuga lisatakse automaatse teabevahetuse alla kuuluvatele tulukategooriate hulka litsentsitasud.

Maksulepingute artikkel 12 järgi käsitatakse litsentsitasuna makset, mida saadakse kirjandus- või kunstiteose või teadustöö autoriõiguse, patendi, kaubamärgi, disaini või mudeli, plaani, salajase valemi või protsessi kasutamise või kasutamise õiguse eest või tööstusliku, kaubandusliku või teadusala oskusteabe eest. Vanemate lepingute järgi võib selle mõiste alla käia ka tööstus-, kaubandus- või teadusseadme rent.

Tulumaksuseaduses on litsentsitasu määratletud TuMS §-s 16. Viidatud paragrahvi lõige 2 hõlmab litsentsitasu alla tasud kirjandus-, kunsti- või teadusteoste (sealhulgas kino- või videofilm, raadio- või teleaate salvestise või arvutiprogrammi) autoriõiguse, patendi, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse või kasuliku mudeli, plaanide, salajaste valemite või protsesside kasutada andmise või nende kasutamise õiguse võõrandamise eest. Lõige 3 hõlmab litsentsitasu tasu tööstus-, kaubandus- või teadusseadme või tööstusliku, kaubandusliku või teadusala oskusteabe kasutada andmise või nende kasutamise õiguse võõrandamise eest.

Punkt 3 – MTVS § 4¹ täiendamine lõikega 1²

MTVS §-i 4¹ täiendatakse lõikega 1² selleks, et eelnõuga lisatavat peatükki 2⁴ oleks võimalik kasutada ka OECD mudelreeglite põhise platvormihaldurite aruandlusreeglistiku kohaldamiseks. Selline lahendus on võimalik, sest OECD mudelreeglid ning direktiivipõhised platvormihaldurite aruandlusreeglid kattuvad peaaegu täielikult (kuigi direktiivipõhise variandi kohaldamisala on laiem ning seal on teatavad eriregulatsioonid) ning nende eesmärgiks ei olegi üksteisega konkureerida, vaid ühtida rahvusvaheliseks standardiks.

Punkt 4 – MTVS § 8 täiendamine lõikega 1¹

Käesolev säte on seotud MTVS-i lisanduva uue peatükiga 2⁴. Selle eesmärgiks on kirjutada platvormihaldurile ette sanktsioonid, mida nad peavad rakendama nende müüjate suhtes, kes takistavad platvormihalduritel nõuetekohaselt täitmast oma peatükiga 2⁴ sätestatavaid aruandluskohustusi.

Platvormihaldur peab hooldusmeetmete rakendamise kontekstis koguma müüjatelt neid puuduvat teavet, samuti on platvormihalduritel õigus nõuda teabe usaldusväärsuse kontrollimise eesmärgil täiendavat teavet ning kinnitusi. Kui müüja keeldub seda tegemast, siis on platvormihalduril vahetult seadusest tulenev õigus ja kohustus sulgeda müüjate konto (mille kaudu platvormil tegutsetakse) ja takistada neil platvormil edaspidi registreerimast, samuti hoiduda müüjale tasu üle kandmisest – eeldusel, et sellele kõigele eelneb vähemalt kaks meeldetuletust, kuid igal juhul mitte enne 60 päeva möödumist esimesest meeldetuletusest.

Eelduslikult sätestavad platvormihaldurid nimetatud sanktsioonid eraldiseisvalt ka oma lepingutesse, mida nad müüjatega sõlmivad platvormile lubamiseks.

Punkt 5 – MTVS § 8 lõike 3 muutmine

Käesolevasse sättesse lisatakse fraas „*kuid mitte rohkem kui 10 aastat*“, mis tähendab, et MTVS § 8 lõige 3 ei sisalda enam ainult minimaalset andmete säilitamise tähtaega, vaid ka maksimaalset andmete säilitamise tähtaega. Muudatus on tingitud direktiivi üle võtmisest, mis paneb andmete säilitamisele asjaomased piirangud ette.

Ühtlasi, pikendatakse teabe säilitamise tähtaega viielt aastalt kuueni. Teabeandja peab säilitama kõik teabe kogumise ja FATCA kokkuleppe muu täitmisega seotud kohustuste täitmist kinnitavad tõendid vähemalt jooksva ja kuue eelneva kalendriaasta kohta (kuid mitte rohkem kui kümme aastat) arvestades isikuandmete kaitse seaduses sätestatud eesmärgikohasuse põhimõtet.

Andmete säilitamise 5-aastase tähtaja alguse arvutamisel lähtutakse finantskontode alase teabevahetuse standardites aruandeaastast, mitte andmete kogumise aastast. Kui arvutada andmete säilitamise tähtaega nende kogumise aastast arvates, ei ole alati tagatud andmete säilitamine rahvusvahelistes kokkulepetes ettenähtud aja jooksul.

Punkt 6 – MTVS § 8¹ lõike 5 punkti 1 muutmine

Eelnõuga muudetakse finantskontode alasest infovahetusest¹³ välistatud finantskontode nimekirja. MTVS 8¹ lõike 5 punktis 1 ajakohastatakse viidet pensionilepingule. Kogumispensionide seaduse § 41 on tunnistatud kehtetuks. Seda sätet asendab kogumispensionide seaduse § 45 lõige 1 ning määratleb kohustusliku kogumispensioni kindlustusleping.¹⁴ Sellesse pensionilepingusse puutuvalt sisulisi muudatusi ei tehta ning jääb endiselt teabevahetusest välistatuks.

Punkt 7 – MTVS § 8¹ lõike 5 punkti 2 kehtetuks tunnistamine

MTVS § 8¹ lõike 5 punkt 2 tuleb tunnistada kehtetuks, kuna OECD hindamiskomisjoni hinnangul ei vasta täiendava kogumispensioni kindlustuslepingu välistamine finantskontode loetelust OECD finantskontode alase teabevahetuse standardile.¹⁵

OECD juures tegutsev maksualase läbipaistvuse ja teabevahetuse globaalne foorum viib läbi iga-aastaseid hindamisi, mille raames hinnatakse mh Eesti õigusaktide vastavust OECD automaatse teabevahetuse standardile.¹⁶ Õigusliku regulatsiooni osas on Eestile antud hinnang „**In Place But Needs Improvement**“, mis tähendab, et oodatakse õigusaktides esinevate puuduste kõrvaldamist. Selliseks puuduseks on MTVS § 8¹ lõike 5 punkt 2: *Eesti on määratlenud aruandlusega hõlmatud finantskontod ja üle võtnud hooldusmeetmed nende tuvastamiseks üldjoontes finantskontode alasele infovahetuse standardile vastavalt. Siiski on tuvastatud ka üks puudus. Täpsemalt pakub Eesti välja välistatud finantskonto, mis ei ole kooskõlas standardi nõuetega. Finantskontode määratlus, sh*

¹³ Nõukogu direktiiv 2014/107/EL, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas (ELT L 359, 16.12.2014, lk 1–29), kättesaadav veebis aadressil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0107&rid=2>.

¹⁴ (1) Pensionileping on käesoleva seaduse § 40 lõikes 1 või 1¹ nimetatud isiku ja kindlustusandja vahel sõlmitud kohustusliku kogumispensioni kindlustusleping, mille alusel kindlustusandja kohustub tegema lepingus kokkulepitud tingimustel ja korras lepingu sõlminud isikule (edaspidi *kindlustusvõtja*) pensionimakseid ning kindlustusvõtja kohustub tasuma kindlustusandjale kindlustusmaksu.

¹⁵ OECD finantskontode alase teabevahetuse standard, mille põhjal on välja töötatud ka EL vastav direktiiv, kättesaadav OECD veebis aadressil: <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/standard-for-automatic-exchange-of-financial-account-information-in-tax-matters-second-edition-9789264267992-en.htm>.

¹⁶ Finantskontode alase teabevahetuse hindamise koondinfo on leitav aadressil: <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/commitment-and-monitoring-process/>, üksikasjalikumad järeldused Eesti kohta on kättesaadavad aadressil: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/60daa8a0-en/index.html?itemId=/content/component/60daa8a0-en>.

väljastatud finantskontodesse puutuvalt, on oluline finantskontode alase teabevahetuse standardi korrektseks toimimiseks.

Tänases sõnastuses on püütud leida lahendust täiendava kogumispensiooni kindlustuslepingu positsiooni säilitamiseks, sätestades, et teabevahetusest on väljastatud täiendava kogumispensiooni kindlustusleping kogumispensionide seaduse § 62 tähenduses, mille tagastusväärtuse väljamaksmine kindlustusvõtjale on kogumispensionide seaduse § 63 lõike 5⁴ kohaselt väljastatud või mille kindlustuspensiooni maksmise tähtpäev on saabunud.

Taoline lahendus siiski ei ole olnud piisav ning lõike 2 kehtetuks tunnistamine on ainus võimalus saavutada rahvusvahelises teabevahetuses kõrgem usaldusväärsus.

OECD juures tegutseva globaalse foorumi hinnangul ei saa täiendava kogumispensiooni kindlustuslepingut pidada jurisdiktsioonipõhiseks madala riskiga väljastatud finantskontoks, nagu on ette nähtud standardi VIII jaotise osa C punkti 17 alapunktis g, kuna vahendite ennetähtaegne väljavõtmine on võimalik ning ainsaks trahviks on tavaline tulumaksumäär ning madal leppetrahv (katab kindlustusseltsi lepinguga seotud kulud, st see meenutab pigem haldustasu kui piisavalt hoiatavat trahvi), samuti sissemaksete suurusel pole piisavat piirangut. See tähendab, et need kaks osa C punkti 17 alapunkti a) punktides iv ja v tulenevat tunnust ei ole täidetud¹⁷.

Täiendava kogumispensiooni kindlustuslepingu eemaldamine väljastatud finantskontode loetelust tähendab, et selle pensionilepingu suhtes tuleb hakata kohaldama hooldusmeetmeid, et tuvastada, kas klient on mitteresident ning kas pensionilepingu info osas tuleb seega esitada MTVS § 8⁶ lõike 3 kohane aruanne.

Hooldus- ja aruandluskohustus ei kohaldu tagasiulatuvalt, st aruandeid ei pea esitama möödunud perioodide kohta, küll aga tuleb hooldusmeetmeid kohaldada ka muudatuste jõustumise ajal kehtivate täiendava kogumispensiooni lepingute suhtes, mitte ainult uute pensionilepingute suhtes.

Punkt 8 – MTVS § 20² lõike 1 punkti 2 muutmise

Direktiiviga täiendati maksuhalduri siduva eelotsuse kohta jagatava teabe kirjeldust. Maksuhaldurid jagavad teavet enda antud eelotsuste ning siirdehinna eelkokkulepete kohta. Muuhulgas lepiti esialgselt kokku jagada teavet eelotsuses käsitletava tehingu või tehingute kogumise üldistava kirjelduse kohta. Paljude liikmesriikide jaoks oli üldistava kirjelduse kaudu eelotsuses sisalduva võimaliku maksuriski tuvastamine pea võimatu. Liikmesriigid leppisid seega kokku, et edaspidi tuleb eelotsuse kohta teistele liikmesriikidele edastatavas vormis märkida ära kirjeldatud tehingu või tehingu kogumi kirjeldus ja muu teave, mis võiks aidata pädeval asutusel hinnata võimalikku maksuriski.

MTVS § 20² lõike 1 punkti 2 täiendatakse, et vahetatav teave ei hõlmaks mitte eelotsuse üldistavat kokkuvõtet, vaid eelotsuses kirjeldatud tehingute kirjeldust ja muud maksuriskide hindamiseks olulist teavet.

Normiga võetakse üle direktiivi artikkel 8a lõige 6 punkt b (eelotsuse kohta antav teave).

Punkt 9 - MTVS § 20¹⁰ lõike 1 muutmise

MTVS 2³. peatüki „Piiriüleste skeemide alane automaatne teabevahetus Euroopa Liidus“ norme muudetakse komisjoni tungival soovitusel.

¹⁷ iv. kontolt raha väljavõtmise tingimuseks on teatud pensioniikka jõudmine, invaliidistumine või surm; kui raha võetakse välja enne neid kindlaksmääratud juhtumeid, määratakse trahv; ning v. (i) iga-aastaste sissemaksete piir on 50 000 USA dollarit või vähem, või (ii) elu jooksul kontole tehtavate sissemaksete ülempiir on 1 000 000 USA dollarit või vähem, kohaldades VII osa lõikes C ette nähtud eeskirju kontode liitmise ja valuuta ümberarvestamise kohta.

Viidatud peatükiga on üle võetud nõukogu direktiiv (EL) 2018/822, millega muudetakse direktiivi 2011/16/EL seoses kohustusliku automaatse teabevahetusega maksustamise valdkonnas aruandavate piiriüleste skeemide puhul¹⁸ (ELT L 139, 05.06.2018, lk 1-13). Komisjoni hinnangul ei vasta MTVS normid piisavalt direktiivi sisule. Muuta tuleb teabeandjate määratlust, eristades erinevad teabeandjate liigid ning sätestada neile erinevad aruandlustähtajad vastavalt direktiivile.

MTVS § 20¹⁰ lõige 1 hõlmab kõik halduskoostöö direktiiviga määratletud teabeandjad, kelleks on aruandekohustusega skeemi väljatöötamise, turustamise, kättesaadavaks tegemise või selle rakendamise korraldamise või juhtimise teenust osutanud või selle teenuse osutamisel abi või nõu andnud isik.

Halduskoostöö direktiivi artikkel 3 punktis 21 on vahendaja määratletud oluliselt baroksemalt ning eristatud nõ peamiseid vahendajaid ning vahendajaid, kes pakuvad piiriülese skeemiga seoses toetavaid teenuseid.¹⁹ Komisjon soovib samuti teabeandjate erinevad kategooriad seaduses selgelt eristada.

Kehtivas sõnastuses hõlmab teabeandja määratlus isikut, kes on aruandekohustusega skeemi väljatöötamise, turustamise, kättesaadavaks tegemise või selle rakendamise korraldamise või juhtimise teenust osutanud või selle teenuse osutamisel abi või nõu andnud.

Komisjoni soovitudest lähtuvalt on säilitatud MKTVS § 20¹⁰ lõikes 1 peamise teabeandja määratlus, kuid sõnastus on ühtlustatud senisest enam direktiivi tekstiga. Teabeandjaks eelnõu kohaselt on aruandekohustusega skeemi väljatöötamise, turustamise, selle korraldamise või kättesaadavaks tegemise või selle rakendamise juhtimise teenust osutanud isik.

Punkt 10 - MTVS §-i 20¹⁰ lõike 1¹ lisamine

Lähtudes eelmises punktis nimetatud kaalutlustest, määratletakse teabeandjatele kaastööd pakkuvad isikud edaspidi MTVS § 20¹⁰ lõikes 1¹ järgmiselt: teabeandja käesoleva peatüki tähenduses on ka isik, kes on aruandekohustusega skeemi väljatöötamise, turustamise, selle korraldamise või kättesaadavaks tegemise või selle rakendamise juhtimisega seoses isiklikult või teiste isikute kaudu abi, tuge või nõu andnud. Selle normi juures on samuti võimalikult palju lähtunud halduskoostöö direktiivi tekstist, et tagada direktiivi ühetaoline kohaldamine.

Punkt 11 - § 20¹³ lõike 2 täiendamine

Komisjon on juhtinud tähelepanu, et MTVSiga on üle võtmata halduskoostöö direktiivi artikkel 8ab lõige 2, mis sätestab aruande esitamiseks eraldi tähtaja piiriülese skeemiga seoses kaasabi osutanud teabeandjale.

MTVS 20¹³ lõikes 2 on sätestatud üks ja ühtne aruandluse tähtaeg kõikide teabeandjate/vahendajate jaoks. Selle kohaselt esitab teabeandja maksuhaldurile aruande 30 kalendripäeva jooksul alates aruandekohustusega skeemi rakendamiseks kättesaadavaks tegemise päevale järgnevast päevast, aruandekohustusega skeemi rakendamiseks valmisoleku päevale järgnevast päevast või päevast, kui tehti esimene toiming aruandekohustusega skeemi rakendamiseks, sõltuvalt sellest, milline päev saabub varem.

¹⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0822&from=EN>

¹⁹ 21. „vahendaja“ – isik, kes töötab aruandava piiriülese skeemi välja, turustab või korraldab aruandavat piiriülest skeemi või teeb selle rakendamiseks kättesaadavaks või kes juhib selle rakendamist.

See tähendab samuti igat isikut, kes kõiki tähtsust omavaid asjaolusid ja tingimusi arvesse võttes ning tuginedes kättesaadavale teabele ja enda erialastele teadmistele ja arusaamisele, mida on vaja selliste teenuste pakkumiseks, teab või kelle puhul võib õigustatult eeldada, et ta teab, et ta on võtnud ülesandeks pakkuda, otse või teiste isikute kaudu, abi, tuge või nõu aruandava piiriülese skeemi väljatöötamiseks, turustamiseks või korraldamiseks, selle rakendamiseks kättesaadavaks tegemiseks või selle rakendamise juhtimiseks.

Direktiivi kohaselt peaks kaasabi osutanud teabeandja lugema 30-päevast tähtaega enda poolt teenuse osutamisest arvates: olenemata esimeses lõigus sätestatust nõutakse artikli 3 punkti 21 teises lõigus osutatud vahendajatelt samuti teabe esitamist 30 päeva jooksul alates päevast, mil nad andsid otse või teiste isikute kaudu abi, toetust või nõu.

Eelnõuga täiendatakse seega paragrahvi 20¹³ lõiget 2 teise lausega, mille kohaselt MTVS § 20¹⁰ lõikes 1¹ nimetatud teabeandja esitab maksuhaldurile teabe 30 päeva jooksul alates päevast, mil ta andis piiriülese skeemiga seoses otse või teiste isikute kaudu abi, toetust või nõu.

Punkt 12 – MTVS-i täiendamine peatükiga 2⁴ „Platvormialase teabe automaatne vahetus“

MTVS-i lisatava peatükiga 2⁴ võetakse üle platvormihaldurite aruandlusreeglid nii nagu need on ettenähtud direktiivi lisas V ning OECD mudelreeglites.

Aruandlusreeglid mitte ainult ei kohusta platvormihaldureid edastama teavet nende platvormidel tegutsevate müüjate ja teenusepakkujate kohta, vaid annavad ühtlasi ka suuniseid, mis võimaldavad nii platvormihalduritel kui ka MTA-l hinnata, kas konkreetsed platvormid ja platvormihaldurid kuuluvad regulatsiooni kohaldamisalasse, milliste konkreetsete müüjate²⁰ kohta teavet tuleb esitada, mis tingimustel ning milliste tähtaegade raames tuleb seda teha, millised tagajärjed kaasnevad teabe esitamata jätmisel jne.

Peatükk 2⁴ koosneb kolmest jaost:

- 1) **1. jagu – „Mõisted“**, kus sätestatakse platvormihaldurite aruandlusreeglite põhilised terminid nagu „platvorm“, „platvormihaldur“, „aruandekohustusega hõlmatud tegevus“, „müüja“ jne. Terminid on määratletud vaid käesoleva peatüki raames ning neid ei tohiks üks-ühele ilma asjakohase viitenormita üle kanda MTVS-i teistele osadele või üleüldse teistele seadustele ning nende alusel antud õigusaktidele;
- 2) **2. jagu – „Hoolsusmeetmed ja teabe edastamine“**, kus sätestatakse peasjalikult platvormihaldurite kohustus tuvastada oma platvormidel tegutsevad aruandlusega hõlmatud müüjad ning edastada nende kohta teavet MTA-le. Aruandlusega hõlmatud müüjate tuvastamine toimub hoolsusmeetmete rakendamise kaudu, mis kehtestatakse peasjalikult käesolevas jaos sätestatud volitusnormi alusel antava rahandusministri määrusega. 2. jaos sätestatakse ka juhud, mil platvormihaldur ei ole kohustatud hoolsusmeetmeid rakendama või teavet edastama.
- 3) **3. jagu – „Liiduväline platvormihaldur“**, kus sätestatakse erireeglid nõ EL välistele platvormihalduritele, kelle ainukene seos liikmesriikidega seisneb selles, et nende platvormidel tegutsevad sellised müüjad ja teenusepakkujad, kes teenivad mõnes liikmesriigis (sh Eestis) maksustamisele kuuluvat tulu. Erireeglite kohaselt peaks selline liiduväline platvormihaldur ennast üldjuhul Eestis registreerima ja MTA-le teavet esitama. 3. Jagu sätestab ka erandid, mil seda tegema ei pea.

Järgneb normide spetsiifiline käsitus:

- **I. Jagu – „Mõisted“**
 - **MTVS § 20²⁰. Platvorm**

Käesolev paragrahv koosneb kahest lõikest.

Lõige 1

²⁰ NB! Siimaani on parema arusaamise nimel läbivalt räägitud müüjatest ning teenusepakkujatest. „Müüja“ on eelnõus aga defineeritud termin, mis hõlmab nii müüjaid kui ka teenusepakkujaid. Edaspidi lähtutaksegi eelnõu terminoloogiast, ehk koondmõistest „müüja“.

Esimene lõige sätestab platvormi mõiste, ehk platvorm on „/.../ tarkvara, mis võimaldab müüjatel olla ühenduses teiste kasutajatega aruandekohustusega hõlmatud tegevuse läbiviimiseks.“ Sätte eesmärgiks on osalt piiritleda kohaldamisala läbi regulatsiooni objekti määratlemise, ent teisalt tagada ka õigusselgus, ehk ühtne arusaam sellest, mida seadusandja peab silmas termini „platvorm“ all.

Platvorm on „tarkvara“,²¹ ehk sisuliselt mis tahes programm või arvuti funktsioon, kuid praktikas peetakse siin silmas ennekõike veebilehti ning mobiilirakendusi, seejuures ainult selliseid, mis vastavad kõnealus legaaldefiniitsioonis kirjeldatud tuumik-funktsioonile – platvormi kasutajate (müüjate ning teiste kasutajate, ehk ostjate) omavaheline ühendamine tehingu sõlmimiseks, millega üks pool kohustub vastavalt müüma aruandlusega hõlmatud toodet või teenust ning teine pool selle eest tasuma. Kui tarkvaral eelkirjeldatud tuumikfunktsioon puudub, siis sellest omakorda järeldub, et tegemist ei ole „platvormiga“ käesoleva paragrahvi tähenduses. Näiteks, kui ettevõttel on oma veebileht, mille kaudu ta ise pakub oma kaupu või teenuseid, ning sellel veebilehel ei ole teistel müüjatel võimalik enda kaupu ja teenuseid potentsiaalsetele ostjatele pakkuda, siis ei vasta see veebileht platvormi määratlusele käesoleva paragrahvi tähenduses.

Tasu vahendamise kontekstis ei ole oluline, kas platvorm võimaldab ostjal vahetult kanda tasu üle müüjale või kantakse tasu kõigepealt platvormihaldurile, kes siis seejärel kannab selle ise edasi asjaomasele müüjale edasi vms. Oluline on vaid see, et ühel või teisel viisil liigub raha läbi platvormi nii, et platvormihalduril on võimalik jälgida mitte ainult raha liikumist ühelt osapoolelt teisele, vaid veenduda ka nimetatud tehingu osapoolte identiteedis. On põhjust arvata, et valdav osa platvormihalduritest kontrollib selliste rahavoogude liikumist just nimelt selleks, et sealt maha arvata või selle pealt arvutada oma vahendustasu, teenustasu või kuidas iganes seda nimetatakse. Omakorda viitab see sellele, et kõnealused platvormihaldurid valdavad arvestatavat teavet selle kohta, kes nende platvormil tegutsevad ning kui palju nad tulu teenivad.

Selleks, et regulatsioon oleks võimalikult laiahaardeline, käsitleb esimese lõike teine lause platvormina ka mistahes moodustist, mille funktsiooniks on hallata aruandekohustusega hõlmatud tegevusega seonduva tasu maksmist, kogumist jne. Säte on vajalik näiteks sellisteks olukordadeks, kus kaks erinevat platvormihaldurit haldavad kahte erinevat platvormi, kus ühe platvormi funktsiooniks on ostjate ning müüjate kokku viimine ja teise platvormi põhifunktsiooniks on toetada esimest võimaldades nimetatud osapoolte vahelist rahalist arveldamist. Sellise skeemi kohaselt ei vastaks teine nõ „faktiline platvorm“ selle termini legaaldefiniitsioonile ja oleks aruandlusreeglitest välistatud, sest sellel puudub platvormile omane tehingute vahendamise funktsioon. Omakorda looks selline skeem esimest platvormi haldavale platvormihaldurile ettekäände öelda, et kuivõrd nemad ei valda teavet rahavoogude kohta, siis ei ole neil selles osas ka midagi esitada. Käesoleva lõike teine lause aga peaks välistama sellised skeemid.

Lõige 2

Lõige 2 sätestab tarkvara liigid (reeglina veebilehed ja rakendused), mis pealiskaudselt võivad küll sarnaneda platvormidele, kuid mida sisuliselt platvormidena siiski käsitleda ei saa, sest need ei vahenda ostjate ning müüjate vaheliste tehingute sõlmimist. Konkreetsemalt, kõnealune tarkvara võib küll nõ „toetada“ osapoolte vaheliste tehingute sõlmimist (nt anda kasutajatele üksteise kontaktinformatsioon), kuid see teeb seda viisil, mis ei võimalda kõnealuse tarkvara halduril jälgida seda, kui palju raha tehingu raames liikus ühelt poolt teisele või üldse seda, kas osapoolte vaheline tehingu sõlmimine realselt aset leidis.

Lõike 2 punkti 1 kohaselt ei loeta platvormiks tarkvara, mis võimaldab selle kasutajatele üksnes maksete töötlemist. Erandi eesmärgiks on välistada maksevahendustarkvarad nagu *Paypal*. Sätte all mõeldakse seega teenust, mis vahendab universaalselt osapoolte vahelisi makseid ilma, et see eksklusiivselt toetaks mingit konkreetset platvormi. Sellise tarkvara haldur eelduslikult ei tea, mis põhjustel üks või teine rahaline ülekanne tehti ning sellise kvalifitseerimata andmehulga kogumine või sellest platvormidega

²¹ Termin „tarkvara“ viitab ka sellele, et platvorm ei ole füüsiline objekt, näiteks toodete ja teenuste kuulutusi kandev maja seinale kinnitatud stend või reklaamirubiik füüsilises ajalehes.

seonduva teabe välja filtreerimine ei oleks proportsionaalne kõnealuse eelnõuga taotletava eesmärgi saavutamiseks.

Lõike 2 punkti 2 kohaselt ei loeta platvormiks tarkvara, mis võimaldab selle kasutajatele üksnes kaupade või teenuste loetlemist või reklaamimist. Sellise tarkvara füüsiline analoog oleks näiteks maja seinal olev stend kuulutuste ja reklaamidega. Kuigi see viib kaudselt ostjad kokku müüjate ja teenuste pakkujatega, siis toimub see siiski viisil, mida kõnealuse tarkvara haldur ei ole eelduslikult suuteline jälgima – näiteks ei pruugi haldur teada, kas osapooled üldse omavahel suhtlevad või kui suhtlevad, siis kas nad jõudsid ka tehingu sõlmimiseni, ja kui jõudsid, siis kas sõlmitud tehing vastas tegelikult kuulutusel või reklaamil olevatele tingimustele.

Lõike 2 punkti 3 kohaselt ei loeta platvormiks tarkvara, mis võimaldab selle kasutajatele üksnes nende ümbersuunamist või üleviimist platvormile. Selle sättega välistatakse sellised veebilehed ja rakendused, mis viivad ostjad kokku müüjatega nii, et nad suunatakse selle tarkvara poolt lihtsalt otse asjaomase platvormi veebilehele või mobiilirakendusele. Sellise tarkvara haldurid reeglina ei tea, kas osapooled jõudsid tehingu sõlmimiseni või mitte, rääkimata tasu ülekandmisest ühelt osapoolelt teisele, mistõttu ei ole neil tõenäoliselt aruandluse raames mingit praktilise väärtusega teavet esitada.

Praktikas võib eksisteerida nõ „ hübriidplatvorme“, mis vastavad nii käesoleva paragrahvi lõikes 1 kui ka lõikes 2 sätestatud tunnustele. Näiteks kujutagem ette platvormi, kus on võimalik kaupu ja teenuseid reklaamida, kuid sellele lisaks, võimaldab platvorm ostjatel vahetult suhelda müüjatega läbi vestlusakende või läbi videoülekanne. Sellise võimekusega platvorm ei kuuluks käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaldamisalasse, sest lõike 2 rakendamise eelduseks on see, et see „/./“ võimaldab kasutajatele üksnes /./“ punktides 1-3 sätestatud võimalusi. Siit aga ei saa automaatselt järeldada seda, et tegemist oleks platvormiga lõike 1 tähenduses.

Platvormi mõistesse kuulub ka tingimus, et kasutajad ühendatakse omavahel aruandekohustusega hõlmatud tegevuse läbiviimiseks, mis omakorda eeldab seda, et platvormihaldur on teadlik ostjate ja müüjate vahel liikuvatest rahavoogudest. Kui platvorm ei ole võimeline monitoorima ega täpselt tõlgendama seda, mis vestlusakendes või videoülekannetes toimub, ja milles osapooled konkreetselt kokku lepivad (kui üldse lepivad), siis ei vasta kõnealune platvorm MTVS § 20²⁰ lõikes 1 sätestatud määratlusele.

- **MTVS § 20²¹. Aruandekohustusega hõlmatud tegevus**

Käesolev paragrahv koosneb kolmest lõikest.

Lõige 1

Kõnealuse normiga loetletakse need majandustegevuse vormid, mis on üle võetavate aruandlusreeglite kohaldamisalal. Nendeks on: 1) kinnistu rendile või üürile andmine; 2) aja- või ülesandepõhise teenuse osutamine; 3) materiaalse vara võõrandamine; ja 4) transpordivahendi rendile andmine. Kui müüja mõne eelnimetatud tegevusega tegeleb, siis on ta aruandlusreeglite kohaldamisalal, ehk kõikide eelduste täitumisel peab platvormihaldur tema kohta teavet koguma, seda kontrollima ja lõpuks selle ka MTA-le edastama.

Sätte loetelu on ammendav, st selles nimetatud tegevus ei ole aruandekohustusega hõlmatud. See tähendab, et kui müüja tegeleb näiteks vallasasjade rendile andmisega või raha laenamisega, siis ta ei ole eelnõu reguleerimisalal, ehk platvormihaldur ei ole kohustatud tema kohta teavet koguma ega seda kontrollima, seda MTA-le edastama ega muid tema suhtes aruandlusreeglitega seonduvaid kohustusi täitma. Siinkohal tuleb ka rõhutada, et aruandekohustusega hõlmatud tegevuse vahendamine on olemuslikult seotud ka „platvormi“ ning seega ka „platvormihalduri“ mõistega – ehk portaal või rakendus, mis ei vahenda ühtegi aruandekohustusega hõlmatud tegevust, ei ole „platvorm“ käesoleva eelnõu tähenduses, samuti ei ole seda haldav isik „platvormihaldur“.

Selleks, et loetus olev tegevus oleks aruandekohustusega hõlmatud, peab see olema osutatud tasu eest – „/./ *tasu eest tehtav järgmine tegevus /./*“. Eeltoodust järeldub, et aruandekohustusega ei ole hõlmatud selline tegevus, mida müüja teeb tasuta, sest riigil ei ole huvi saada teavet, mis on maksustamise mõttes suure tõenäosusega irrelevantne. Kui mõne veebilehe või rakenduse mudel on selline, mis võimaldab näiteks vaid vanade riiete tasuta ära andmist, siis ei ole tegemist „platvormiga“ ja vastavalt „platvormihalduriga“ käesoleva regulatsiooni mõistes.

MTVS § 20²¹ lõike 1 punkti 1 kohaselt on aruandekohustusega hõlmatud kinnistu rendile või üürile andmine. Fraasi „kinnistu rendile või üürile andmist“ tuleb tõlgendada laiemalt ning eesmärgipäraselt nii, et see hõlmab ka kinnistu osa – näiteks majutusega tegeleva ettevõtjapoolt lühiajaliselt välja üüritud hotellituba ei pruugi olla eraldiseisev kinnistu, millel oleks oma kinnistu number ja aadress, ent see siiski klassifitseerub käesolevas sättes nõ „kinnistu“ rendile või üürile andmiseks. Samuti ei ole oluline, kas rendile või üürile antakse eluruumi, äripinda, parkimiskohta jne, sest kõik kinnistu liigid on hõlmatud.

MTVS § 20²¹ lõike 1 punkti 2 kohaselt on aruandekohustusega hõlmatud aja- või ülesandepõhine teenus. Tegemist on mis tahes nõ „tööotsadega“ (ingl keeles „*gig work*“), mida tehakse tasu eest ostjale. Ei ole tähtis, kas seda teeb üks või mitu isikut, kas nad teevad seda iseseisvalt või mõne ettevõtja nimel, kas seda tehakse füüsiliselt või interneti vahendusel, kas see on lühiajaline või pikaajaline jne. Aja- või ülesandepõhine teenus võib olla näiteks transporditeenus, interneti vahendusel keelekursuse andmine, kullerteenus, lapsehoidmine jne. Tuleb rõhutada, et tegemist ei ole juriidilise kvalifikatsiooniga – sätte eesmärgiks ei ole anda platvormihaldurile suuniseid, kas aja- või ülesandepõhist teenust osutatakse ostjale käsundi, töövõtu, töölepingu vms õigussuhte raames. Küsimus taandub vaid sellele, kas midagi tehti kellelegi tasu eest.

MTVS § 20²¹ lõike 1 punkti 3 kohaselt on aruandekohustusega hõlmatud materiaalse vara võõrandamine. Säte kasutab edaspidi materiaalse vara sünonüümina ning lühendina terminit „kaup“. Termin „materiaalne“ tähendab aga seda, et see ei hõlma immateriaalsete hüvede võõrandamist, näiteks erinevate autoriõiguste ja litsentside andmist, samuti ei hõlma see kaupade võõrandamist, mis eksisteerivad elektroonilisel kujul, näiteks digitaalsed arvutimängud, digitaalsed raamatud jne. Sisuliselt tuleb „materiaalse vara“ all mõista nõ käega katsutavat kaupa.

MTVS § 20²¹ lõike 1 punkti 4 kohaselt on aruandekohustusega hõlmatud transpordivahendi rendile andmine. See tähendab teenust, kus isiku valdusesse antakse tasu eest transpordivahend (näiteks auto) mida ta juhib või mille juhtimist ta korraldab ise. Käesoleva punkti alla ei liigitu transporditeenus, st teenus, kus transpordivahendiga käib kaasas ka juht, kes juhib transpordivahendit ise. Selline teenus liigitub MTVS § 20²¹ lõike 1 punktis 2 sätestatud aja- või ülesandepõhise teenuse alla. Termin „transpordivahend“ on mitteamendav ja hõlmab kõiki mõeldavaid transpordivahendeid.

Lõige 2

Kui lõige 1 rõhutab tasu saamist kriteeriumina aruandekohustusega hõlmatud tegevuse määratlemiseks, siis lõige 2 avab termini „tasu“ sisu. Tasu võidakse maksta mis tahes vormis eeldusel, et see on rahaliselt hinnatav, ning selle all peetakse silmas nõ „netosummat“, ehk summat, „/./ *millest on maha arvatud kõik platvormihalduri poolt kinni peetud või sisse nõutud platvormil tegutsemisega seotud teenustasud, vahendustasud või maksud.*“ Teisisõnu, tasu on summa, mille müüja saab endale jätta pärast oma rahaliste kohustuste täitmist platvormihalduri ees. Kõnealuse tasu määratlus on oluline platvormihalduritele selleks, et teada, kuidas tuleb tasu kohta käivat teavet MTA-le edastada, samuti on see oluline erinevate käesolevas peatükis sätestatud piirmäärade ületamise kalkuleerimiseks (nt MTVS § 20²² lg 3 punkt 4).

Fraas „/./ *mille summa on platvormihaldurile teada või peaks talle mõistlikult eeldades teada olema /./*“ rõhutab järjekordselt platvormihalduri kui vahendaja rolli müüja ja kliendi vahel. Säte lähtub eeldusest, et platvormihalduril on võimalik jälgida tema platvormil toimuvat, sh näha tasu liikumist ühelt tehingu osapoolelt teisele, seejuures ei saa välistada, et tasu liigubki enne platvormihalduri kätte, kes kannab selle ise edasi müüjale (pidades summast eelnevalt kinni oma vahendustasu). Ühtlasi järeldub

sellest, et kui platvormihaldur ei valda teavet tasu kohta ning tal ei ole seda võimalik ka mõistlikult tuletada, siis ei klassifitseeru käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tegevus aruandekohustusega hõlmatuks – näiteks olukord, kus platvormihalduril on põhjust arvata, et klient ja müüja sõlmisid platvormi vahendusel tehingu, ent tehingu tingimused ei ole platvormihaldurile teada ning ühtlasi ei ole mingit tasu läbi platvormi kliendilt müüjale laekunud. Kui põhjus seisneb selles, et klient tasus müüjale hoopis sularahas, ehk väljaspool platvormi, siis mõistagi ei saa eeldada platvormihaldurilt sellise teabe valdamist ega tuletamist.

Fraas „././ peaks talle mõistlikult eeldades teada olema ././“ viitab olukorrale, kus platvormihaldur küll ei valda teavet tasu kohta, ent tal on seda võimalik mõistliku jõupingutusega välja uurida – näiteks juhul, kui platvormi haldab kaks platvormihaldurit A ja B, ent vaid B valdab infot tasude liikumise kohta, siis eeldatakse, et A-l on mõistlikult võimalik läbi B seda informatsiooni samuti saada. Arendades edasi ka eelkirjeldatud sularahas tasumise näidet, siis teatud juhtudel võib platvormihalduril olla võimalik tuletada tasu suurus ka siis, kui tasu liikus ostjalt müüjale väljaspool platvormi – näiteks ostja tasus müüjale mingi summa ning müüja seejärel tasub selle pealt mingi protsendi teenustasu platvormihaldurile. Sellisel juhul on platvormihalduril võimalik tuletada saadud teenustasust, kui suur müüjale laekuv tasu oli lähtudes nende kahe summa protsentuaalsest vahekorrast.

Tasu legaaldefiniitsioon aitab praktikas filtreerida ka tarkvara, mida MTVS § 20²⁰ lõike 2 kohaselt ei käsitleta platvormidena, näiteks reklaamiportaale, kus portaalihaldur ilmselt ei tea midagi selle kohta, kas kasutajad sõlmisid omavahel tehingu ning kui sõlmisid, siis millistel tingimustel.

Lõige 3

Käesolev norm sätestab erandid lõikest 1, ehk juhud, mil esinevad kõik aruandekohustusega hõlmatud tegevuse tunnused – näiteks toimub tasu eest transpordivahendi rendile andmine – ent seda sellegipoolest ei loeta aruandekohustusega hõlmatuks.

Esiteks ei loeta MTVS § 20²¹ lõikes 1 olevat tegevust aruandekohustusega hõlmatuks, kui seda viib läbi müüja, kes on platvormihalduriga seotud üksus direktiivi tähenduses. Termin „üksus“ tuleneb direktiivist ning tegemist on katusterminiga, mis hõlmab kõik juriidilised isikud ning muud õiguslikud moodustised (nt seltsingud, fondid jne). Põhjus, miks platvormihalduriga seotud üksuse poolt läbi viidavat tegevust ei loeta aruandekohustusega hõlmatuks seisneb selles, et regulatsioon ei sihi platvormihalduri enda otsest või kaudset tegevust oma platvormil.

Üldreeglina on loobutud termini „üksus“ üle võtmisest eraldiseisva legaaldefiniitsioonina ning eelnõu kasutab fraasi „juriidiline isik või muu õiguslik moodustis“. Siiski, kujutab MTVS § 20²¹ lõige 2 endast erandit sellest lähenemisest selleks, et võtta üle võrdlemisi tehniline termin „seotud üksus“ ning ka see toimub läbi otseviite direktiivile. Direktiivi V Lisa I jao C. jaotise punkt 1 määratleb seotud üksust järgmiselt:

„Üksus on teise üksusega seotud üksus, kui üks üksus kontrollib teist või nimetatud kaks üksust alluvad ühisele kontrollile. Sel eesmärgil tähendab kontroll otsust või kaudset omandiõigust rohkem kui 50 protsendile üksuse väärtusest ja hääleõigusest üksuses. Kaudse osaluse korral määratakse teise üksuse omakapitalis üle 50 % suurune osalus kindlaks, korrutades osaluse määrad iga järgneva astme tüürettevõtjas. Isikut, kes omab üle 50 % hääleõigusest, käsitatakse 100 % hääleõiguse omanikuna.“

HÕNTE § 28 lõike 6 kohaselt tuleb küll üldjuhul vältida otseviidet direktiivi sättele, kuid sama lõike teine lause lubab seda teha juhul, kui tegemist on EL direktiivi tehnilise sättega, mille kohaldamine toimub niikuinii üksülele ja selle sätte dubleerimine riigisisesele õigusesse ei ole otstarbekas. Vaadates ülaltoodud seotud üksuse määratlust on selge, et sellist formulatsioonist ei ole eriti võimalik kõrvale kalduda ning niivõrd mahuka mõiste sätestamine vaid koormaks seaduse teksti. Tõsi, tulumaksuseaduses (edaspidi: TuMS) on samuti määratletud „seotud isik“ (vt TuMS § 8), kuid nagu eelnevalt öeldud, ei hõlma „üksus“ ainult isikuid, vaid ka õiguslikke moodustisi. TuMS § 8 on seega

direktiivist kitsam ning vaid sellele tuginemine ei taga direktiivi nõuetekohast ülevõtmist. Arvestades sätte tehnilist iseloomu ja riigisisese ekvivalendi puudumist, on käesoleval juhul otseviide direktiivile lubatav.

Teiseks, ei loeta analoogsel põhjusel aruandekohustusega hõlmatuks ka sellist MTVS § 20²¹ lõikes 1 sätestatud tegevust, mida teeb platvormihalduriga töösuhtes olev müüja oma tööülesannete raames. Sätte eesmärgiks on ühest küljest välistada aruandlusreeglistikust juhtumid, kus platvormihaldur pakub ise oma platvormil tasu eest tooteid või teenuseid ning teisalt välistada aruandlus sellise müüjate osas, kelle suhtes platvormihaldur on niikuinii maksu kinnipidaja rollis. Kirjeldatud õiguslikule alusele võivad vastata näiteks toidukullerid, kes ei tegutse mitte ettevõtjana, vaid on hoopis platvormihalduriga töölepingulises suhtes.²²

Üle võetava regulatsiooni rakendamine sellises olukorras ei ole vajalik ning seega ka proportsionaalne, sest eesmärgiks ei ole tagada mitte platvormihalduri maksukohustuste täitmine, vaid tema platvormil tegutsevate müüjate maksukohustuste täitmine, mille eest platvormihaldur ise õiguslikult ei vastuta.

o MTVS § 20²². Müüja

Käesolev paragrahv koosneb kolmest lõikest.

Lõige 1

Lõige 1 sätestab termini „müüja“ legaaldefiniitsiooni.

Müüja kumulatiivsed tunnused on järgnevad:

- 1) ta on füüsiline või juriidiline isik või mõni muu õiguslik moodustis;
- 2) ta on platvormil registreeritud;
- 3) ta viib platvormil läbi aruandekohustusega hõlmatud tegevust; või
- 4) talle makstakse või krediteeritakse aruandekohustusega hõlmatud tegevusega seonduvalt tasu.

Pikemalt ei ole vaja peatuda müüja subjektsuse küsimusel, st kas tegemist on isikuga (olgu see füüsiline või juriidiline isik) või õigusliku moodustisega (nt seltsing). On intuitiivselt mõistetav, et müüja on ühes või teises mõttes õiguse subjekt, kes osaleb majandustegevuses, sõlmib tehinguid, viib läbi aruandekohustusega hõlmatud tegevusi jne. Küll on aga vajalik selgitada müüja ülejäänud tunnuseid.

Platvormil registreeritus viitab protseduurile, mida isik või õiguslik moodustis peab läbima selleks, et platvormil tegevust alustada. Eelduslikult tuleb platvormil tegutsemiseks esitada platvormihaldurile tahteavaldus koos mingite andmetega. Sellele järgneb platvormil nõ „konto“ avamine, mille kaudu saavad ostjad müüjatega kontakti. Üldiselt võib lähtuda eeldusest, et kui müüjal on platvormil konto, mille kaudu ostjatel on võimalik temaga kontakt saavutada ja tema tehingutesse astuda, siis ta on „platvormil registreeritud“ käesoleva eelnõu tähenduses.

Müüjaks olemine eeldab ka seda, et ta viib platvormil läbi aruandekohustusega hõlmatud tegevust, ehk MTVS § 20²¹ lõikes 1 nimetatud tegevust. Kui ta sellise tegevusega platvormi kaudu ei tegele (näiteks tegeleb vallasasja rendile andmisega), siis ei ole ta „müüja“ käesoleva regulatsiooni tähenduses ja seega ei ole ka käesolevate normide reguleerimisalas. Kuna aruandekohustusega hõlmatud tegevus saab olla

²² Digiplatvormide valdkonnas on välisriikides toimunud toidukullerite õigusliku staatuse üle omajagu õiguslikke vaidlusi – nimelt, kas tegemist on platvormihaldurite „töötajatega“, kellele laienevad töötajatele omased õiguslikud garantiid (õigus puhkusele, õigus teatud töötundidele, õigus muudele spetsiifilistele töötingimustele, õigus miinimumpalgale, kaetus sotsiaal- ja ravikindlustusega jne), või on tegemist nõ „vabakutselistega“ (Eesti mõttes ettevõtjatega), kellele eelnimetatud õiguslikud garantiid ei laiene. Kirjeldatud dihhotoomia lahendus sõltub suuresti sellest, kuidas riik määratleb ning mõistab oma õigusaktides töösuhet. Vt selle kohta nt: <https://www.reuters.com/business/deliveroo-fined-by-french-court-abusing-freelance-status-its-riders-2022-04-19/> (sisenetud: 21.04.2022).

vaid selline, mida tehakse tasu eest, siis eeldab müüjaks olemine ka tasu saamist oma pakutud teenuse või müüdud kauba eest. Kui müüja ei saa tasu läbi viidud tegevuste eest, siis ei ole ta „müüja“ eelnõu tähenduses.

Praktikas võib aga ette tulla juhtumeid (või suisa skeeme), kus tasu ei laeku vahetult pärast aruandekohustusega hõlmatud tegevuse teostamist, vaid teatava hilinemisega. Näiteks ettevõtte müüb kaupa aastal 2024, kuid saab selle eest tasu alles aastal 2025. Siin tekib pealtnäha olukord, kus ettevõtte saaks öelda, et ta ei viinud 2024. aastal läbi aruandekohustusega hõlmatud tegevust, sest ta ei saanud sellest tasu (mis on juriidiliselt õige väide, sest aruandekohustusega hõlmatud tegevus eeldab tasu saamist) ning et ta ei ole ka aastal 2025 viinud läbi aruandekohustusega hõlmatud tegevust, vaid pelgalt tasu saanud. Eelnõus olev fraas „./..! või kellele makstakse või krediteeritakse aruandekohustusega hõlmatud tegevusega seonduvalt tasu /..!“ lahendab selle õigusliku lünga, ehk isegi kui ettevõtte koheselt tasu ei saa, siis loetakse ta müüjaks hetkest, mil temale aruandekohustusega hõlmatud tegevusega seonduv tasu laekub.

Lõige 2

Kõnealune norm sätestab aruandlusega hõlmatud müüja mõiste. Tegemist on nõ kvalifitseeritud müüjaga, ehk aruandlusega hõlmatud müüjaks olemine eeldab esmalt „müüjaks“ olemist MTVS § 20²² lõike 1 tähenduses. Erisus aga „müüja“ ja „aruandlusega hõlmatud müüja“ vahel seisneb selles, et MTA-le esitatakse aruandluse raames teavet vaid viimase kohta. Teabe esitamise kohustuse täitmine MTA-le eeldabki seega esmalt aruandlusega hõlmatud müüjate välja filtreerimist müüjate koguhulgast.

Lõige 2 koosneb kahest lausest.

Esimese lause kohaselt on müüja aruandlusega hõlmatud siis, kui ta omab lisaks lõikes 1 sätestatud tunnustele veel ühte järgnevat nõ lisatunnust:

- ta on liikmesriigi resident; või
- ta annab rendile või üürile liikmesriigis asuvat kinnistut.

Esiteks nähtub, et müüja ei pea tingimata olema Eesti Vabariigi resident, vaid ta võib olla mistahes liikmesriigi resident (nt ka Läti) selleks, et kvalifitseeruda Eestis aruandlusega hõlmatud müüjaks. See tuleneb sellest, et direktiivi alusel kehtestatud aruandlusreeglid on mõeldud suuresti toetama piiriülest teabevahetust teiste liikmesriikide maksuhalduritega – MTA kogub nõ Eesti platvormihalduritelt teavet ka teiste liikmesriikide maksukohustuslaste kohta, kes nende platvormidel tegutsevad, ning edastab need automaatse teabevahetuse korras vastavate riikide pädevatele ametiasutustele; teiste liikmesriikide pädevad ametiasutused aga omakorda koguvad oma jurisdiktsioonis olevatelt platvormihalduritelt muuhulgas ka Eesti maksukohustuslaste kohta teavet ja edastavad selle *quid pro quo* korras MTA-le.

Teiseks, müüja muutub aruandlusega hõlmatud müüjaks ka siis, kui ta ei ole liikmesriigi resident, ent ta siiski annab rendile või üürile liikmesriigis asuvat kinnistut. See põhineb üldtunnustatud rahvusvahelise maksuõiguse põhimõttel, et kinnisvaraga seonduva tulu maksustamise õigus on sellel riigil, kus see kinnisvara asub. Lähtudes lõikest 1 muutub müüja aruandlusega hõlmatuks ka juhul, kui talle pelgalt laekub tasu liikmesriigis asuva kinnistu üürile andmisest (hilinemisega).

Lõike 2 teine lause ei tulene direktiivist, vaid see on mõeldud toetamaks OECD mudelreeglite põhist teabevahetust. Sätte kohaselt loetakse aruandlusega hõlmatud müüjateks ka müüjad, kes on partnerjurisdiktsioonide residendid, või kes annavad rendile või üürile kinnistut partnerjurisdiktsiooni territooriumil (või saavad sellega seonduvalt tasu). Platvormihaldur peab seega teadma, kes need partnerjurisdiktsioonid on, kelle müüjate kohta ta teavet peab koguma ja edastama. Kuivõrd selle teabe kättesaamine omal jõul on mõneti keerulisem (võrreldes EL liikmesriikide tuvastamisega), kajastatakse kõnealune info edaspidi MTA veebilehel vastavas loetelus. Kõnealuse loetelu avaldamise eesmärgiks on ühtlasi vältida selliste müüjate kohta teabe kogumist, kelle andmetega ei ole mitte midagi peale hakata – ehk andmeid, mida MTA kasutada ei saa ning mida pole automaatse teabevahetuse korras ka

kellelegi anda. Eesmärgipäratu andmekorje oleks ebaproportsionaalne ning vastuolus isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud minimaalsuse põhimõttega, mille kohaselt on lubatud andmeid koguda vaid niivõrd kui võrd see on vajalik taotletava eesmärgi saavutamiseks.

Nii esimese kui ka teise lause puhul ei tohiks terminit „resident“ sisustada nii, nagu seda teeb TuMS § 6, sest platvormihaldurid ei pea müüja „residentsuse“ tuvastamisel tuginema sellele paragrahvile ega mõne teise liikmesriigi või partnerjurisdiktsiooni ekvivalentsele õigusnormile. Müüja residentsuse tuvastamine põhineb oletusel, st platvormihaldur eeldab residentsust lähtudes temale ettekirjutatud müüjal esineda võivatest tunnustest. Kuna müüja residentsuse ja selle tuvastamise üksikasjad avatakse hiljem detailsemalt, siis siinkohal sellel rohkem ei peatuta.

Lõige 3

Kõnealune lõige määratleb aruandlusest välistatud müüjad, st müüjad, kelle kohta teavet ei koguta ega esitata. Tegemist on isikutega või õiguslike moodustistega, kes vastavad küll müüja tunnustele (ning kes iseenesest võivad vastata ka aruandlusega hõlmatud müüja tunnustele), kuid kes sellest hoolimata välistatakse *ad hoc* korras aruandlusest. Sellisteks müüjateks on:

- 1) valitsusüksused direktiivi V I. jao C jaotise punkti 2 tähenduses;
- 2) ühingud, kelle aktsiatega kaubeldakse reguleeritud väärtpapieriturul, sh nendega seotud üksused;
- 3) juriidiline isikud või õiguslikud moodustised, kes osutasid jooksva kalendriaastal enam kui 2000 korral rendi- või üüriteenust seoses kinnistuga või samal aadressil asuvate ja samale omanikule kuuluvate kinnistutega;
- 4) isikud või õiguslikud moodustised, kes sõlmisid jooksva kalendriaastal platvormi kaudu vähem kui 30 tehingut kauba müügiks ja kellele makstud või krediteeritud tasu kogusumma ei ületanud 2000 eurot.

„Valitsusüksus“ on direktiivis määratletud termin ning eelnõu viitab sellele otse läbi MTVS § 20²² lõike 3 punkti 1. Tegemist on järjekordse HÕNTE § 28 lõikes 6 sätestatud olukorraga, sest „valitsusüksus“ on võrdlemisi spetsiifiliselt määratletud termin ning selle üle võtmisel ei ole ruumi märkimisväärseks kõrvalekaldumiseks. Lihtsustatult öeldes on tegemist näiteks riigi- või valitsusasutustega, avalik-õiguslike juriidiliste isikutega, kohaliku omavalitsuse üksusega jne – teisisõnu müüjatega, kelle puhul ei saa eksisteerida tõsiseltvõetavat maksupettuste või maksudest kõrvalehoidumise riski. Liati ei saa siin Eesti seadusandluse terminoloogiast kitsalt lähtuda, sest platvormihaldurid peavad arvestama, et nende platvormil võib tegutseda ka teiste liikmesriikide ja partnerjurisdiktsioonide valitsusüksuseid.

Punktis 2 sätestatud ühingute puhul eksisteerivad juba praegu võrdlemisi intensiivsed finantsjärelevalvemehhanismid, mis takistavad neil oma seaduslike kohustuste täitmisest, sealhulgas maksude maksmisest kõrvale hoiduda.

Punktis 3 sätestatud müüjate puhul peetakse silmas selliseid ettevõtjaid, kelle tegevust iseloomustab pidev ning regulaarne kinnistu rendile ja üürile andmine – ennekõike hotellid, motellid ja muud majutusettevõtted, kuid ka näiteks parkimiskohtade üürimist võimaldavad ettevõtjad. Sellised maksukohustuslased on tõenäoliselt teadlikud oma maksukohustustest ning nende tegevuse iseloom on juba selline, mis võimaldab nende üle järelevalvet teostada võrdlemisi lihtsalt ilma, et oleks vaja saada platvormihaldurilt täiendavaid andmeid nende kohta.

Pikemalt on vaja peatuda fraasil „./ rendi- või üüriteenust seoses kinnistuga või samal aadressil asuvate samale omanikule kuuluvate kinnistutega.“

Esimene alternatiiv reguleerib olukorda, kus rendi- või üüriteenused on seotud vaid ühe kinnistuga – näiteks on tegemist ühe hotellihoonega, mis sisaldab sadu hotellitube, mida eraldiseisvate kinnistutena ei käsitleta (pole kinnistusraamatus registreeritud, ei oma eraldiseisvat aadressi jne). Sellisel juhul ületatakse normis kirjeldatud piirmäär siis, kui selliste hotellitubadega seonduvat rendi- või üüriteenust osutati enam kui 2000 korral.

Teine alternatiiv aga reguleerib olukorda, kus rendile või üürile antav tuba kujutab just nimelt endast eraldiseisvat kinnistut – näiteks omab ettevõtja ühes kortermajas mitme korruse jagu korteriomandeid, mida ta üürib oma ettevõtluse käigus lühiajaliselt välja. Kõik sellised korteriomandid on käsitletavad eraldi kinnistutena, millel on oma kinnistu number ning aadress. Sellisel juhul ületatakse normis kirjeldatud piirmäär siis, kui kumulatiivselt üüratakse nimetatud korteriomandeid välja jooksval aastal enam kui 2000 korral. Tuleb rõhutada, et kumulatiivne arvestus rakendub vaid siis, kui kõnealused kinnistud (nt korteriomandid) asuvad samal aadressil ja kuuluvad samale omanikule. Kui näiteks korteriomandid asuvad erinevatel aadressidel (erinevates hoonetes), siis ei saa osutatud rendi- või üüriteenust kumulatiivselt kokku liita, ehk sellisel juhul arvestatakse 2000 korra piirmäära ületamist iga korteriomandi kohta eraldi. See on tingitud asjaolust, et selliste ettevõtjate puhul on maksurisk suurem kui traditsiooniliste hotellide jms võrreldavate majutusettevõtete puhul. Ühtlasi ei saa punktis 3 sätestatud välistusele tugineda selline müüja, kes annab rendile või üürile kinnistuid, mis kuuluvad erinevatele omanikele – see välistus on mõeldud ennetama skeemi, kus näiteks ühes kortermajas soovivad mitu erinevat korteriomanikku välja üürida oma kortereid ning teevad seda läbi ühise müüja, et kunstlikult saavutada kumulatiivne üüriteenuste arvestus, mis välistaks nad aruandlusest. Kõnealune välistus on siiski mõeldud vaid vähese maksuriskiga ettevõtjale, mitte üksikutele korteriomanikele, mistõttu oleks sellise skeemi võimaldamine vastuolus regulatsiooni eesmärgiga.

Punktis 4 sätestatud müüjad on vabastatud põhjusel, et sellistele tunnustele vastab reeglina müüja, kelle tegutsemine platvormidel on juhuslik ning tõenäoliselt kantud motivatsioonist müüa maha oma isiklikus kasutuses olnud vallasasju. Sellise tulu maksustamine ei paku üldiselt liikmesriigi maksuhalduritele huvi ning ei saa välistada, et seda tulu ei ole võimalik maksustada lähtudes TuMS § 14 lõike 4 punktist 4 ning laiemast EL-s ja ka Eestis juurdunud majandustegevuse tulu teooriast. Säte on üldistav, mistõttu tuleb mõnda, et selle tulemusel võib aruandlusest pääseda ka müüjaid, kes küll tegelevad (või vähemalt üritavad tegeleda) reaalse ettevõtlusega, aga kelle tegevust ei ole platvormidel märkimisväärne edu saatnud ja jäävad seetõttu alla sättes kirjeldatud piirmäärade.

○ § 20²³. Platvormihaldur

Käesolev paragrahv koosneb kolmest lõikest.

Lõige 1

Seni on käesolevas seletuskirjas läbivalt kasutatud terminit „platvormihaldur“ kirjeldamaks ettevõtjaid, kes tagavad platvormide toimimise ning kes otsustavad platvormile ligipääsu andmise üle. Käesolev lõige sätestab aga termini „platvormihaldur“ legaaldefinitsiooni. Platvormihalduril on järgnevad tunnused:

- 1) ta on juriidiline isik või õiguslik moodustis;
- 2) tal on lepinguline õigussuhe müüjaga;
- 3) selle lepingulise suhte esemeks on muuhulgas ligipääs platvormile või selle osale.

Esimese tunnuse kohaselt ei saa platvormihalduriks olla füüsiline isik ega Eesti kontekstis ka füüsilisest isikust ettevõtja, küll aga saavad selleks olla kõik mõeldavad juriidilised isikud ning muud ühendused, millel ei ole juriidilise isiku staatust (nt seltsingud). Kuivõrd käesolev määratlus tugineb otseselt OECD mudelreeglite ekvivalendile, siis lähtudes OECD kommentaaridest peaks see tunnus tagama selle, et määratlusega oleksid hõlmatud sisuliselt kõik mõeldavad subjektid ja õiguslikud konstruktsioonid, mis ei ole füüsilised isikud.²³

²³ Vt selle kohta OECD (2020), *Model Rules for Reporting by Platform Operators with respect to Sellers in the Sharing and Gig Economy*, OECD, Paris, lk 18, kommentaar 57 – „This term is intended to cover any person other than an individual (i.e. a natural person), in addition to any legal arrangement.“ Kättesaadav: [Model Rules for Reporting by Platform Operators with respect to Sellers in the Sharing and Gig Economy - OECD \(09.12.2021\)](#).

Teiseks ja kolmandaks tunnuseks on see, et platvormihalduril on müüjaga lepinguline õigussuhe, mille raames annab platvormihaldur müüjale ligipääsu platvormile või selle osale. See ei tähenda tingimata seda, et platvormihaldur on platvormi nõu vahetu käitaja, küll aga on tegemist osapoolega, kes õiguslikult vastutab müüja ees selle eest, et platvormile oleks ligipääs tagatud. Sätte mõte on hõlmata platvormihaldurid, kes omavad kontrolli selle üle, kes platvormil tegutseda saavad ning mis sellel platvormil konkreetselt toimub.

Kuna kehtiv lepinguline suhe eeldab seda, et lepingupooled teavad üksteise identiteeti, siis on mõistlik eeldada, et platvormihaldurid valdavad andmeid, mis võimaldavad nende platvormidel tegutsevaid müüjaid identifitseerida – teisisõnu teavet, mida EL maksuhalduritel on vaja, et platvormimajanduse üle riiklikku järelevalvet teostada. Vastasel juhul peaksid platvormihaldurid möönma, et nad sõlmivad tsiviilõiguslikke tehinguid anonüümsete isikutega, mis juhul võib sellise lepingu õiguslikku kehtivust pidada üleüldse küsitavaks.

Lõige 2

Platvormihalduriks olemine ei tähenda siiski tingimata seda, et tal oleks kohustus esitada MTA-le teavet tema platvormil tegutsevate müüjate kohta. Teabe esitamise kohustuse teke eeldab, et platvormihaldur on direktiivi mõistes ka „aruandev platvormihaldur“ (nõu lisatunnustega platvormihaldur). Käesolevas eelnõus ei ole seda direktiivist tulenevat terminit aga *expressis verbis* üle võetud, vaid kasutatakse terminit „teabeandja“. See on tingitud MTVS-i eripärast, kus MTVS § 2 punkt 5 juba sätestab „teabeandja“ kui katusermini, mis hõlmab kõik isikud ning õiguslikud moodustised, kellele antakse MTVS-s teabeandlusega seonduvaid õigusi ja kohustusi.

Teabeandjaks olemine eeldab järgmisi tunnuseid:

- 1) ta on platvormihaldur;
- 2) ta on Eesti resident; või kui ta ei ole Eesti resident, siis
 - a. tema juhtimise koht on Eestis; või
 - b. tal on Eestis püsiv tegevuskoht; või
 - c. ta on õiguslik moodustis, mis on asutatud Eesti õiguse alusel.

Esmajoones tuleb vaadata seda, kas platvormihaldur on Eesti resident. Kui ei ole, siis tuleb alles vaadata, kas Eestiga võib esineda muu eelnõus sätestatud seos (eeltoodud loetelus punktid a-c), mis muudaks ta Eesti suhtes teabeandjaks – see kõik tuvastatakse kehtiva riigisisese õiguse alusel. Täiendavalt ei ole kõnealuseid tunnuseid vaja selgitada, kuivõrd tegemist on juba Eesti õiguses juurdunud ja juba eksisteerivate mõistetega.

Eeltoodu kehtib ennekõike selliste platvormihaldurite osas, kes on juriidilised isikud, ent platvormihaldur võib olla ka juriidilise isiku staatusega õiguslik moodustis. Sellises olukorras on residentsuse määramine mõneti keerulisem (nt TuMS § 6 räägib ainult isikutest), mistõttu mängivad õiguslike moodustiste puhul suuremat rolli teised tunnused (nt kas ta on loodud Eesti õiguse alusel jne).

Kui platvormihalduril puuduvad kõik MTVS § 20²³ lõikes 2 sätestatud tunnused, siis tegemist ei ole üldreeglina Eesti vaatest teabeandjaga, st platvormihalduriga, kes on kohustatud esitama teavet MTA-le – „üldreeglina“, sest on siiski üks olukord, kus platvormihaldur võib olla käsitatav teabeandjana Eesti suhtes sõltumata MTVS § 20²³ lõikes 2 sätestatud tunnuste puudumisest. See olukord tekib siis, kui platvormihaldur on liiduväline platvormihaldur, kes on MTA juures ennast Eesti ees aruandekohustuslikuks registreerinud.

Lõige 3

Lõige 3 sätestab liiduvälise platvormihalduri määratluse. Sätte eesmärgiks on lülitada aruandlusreeglite kohaldamisalasse ka sellised platvormihaldurid, kellel ei ole ühtegi MTVS § 20²³ lõikes 2 sätestatud tunnust, mis seoks neid Eestiga või *mutatis mutandis* teiste liikmesriikidega, kuid kes sellegipoolest vahendavad EL maksukohustuslastest aruandlusega hõlmatud müüjate tuluteenivat tegevust. Näiteks,

kui liikmesriikide maksukohustuslased tegelevad mõnel Nigeeria platvormil kohalikele interneti kaudu inglise keele õpetamise teenusega ja teenivad selle pealt tulu, siis liikmesriikide maksuhalduritel on huvi ka selle kohta teavet saada, sest tegemist on maksustatava tuluga sõltumata sellest, et selle platvormihalduril ise muid seoseid EL-ga ei ole. Rõhk on siinkohal just liikmesriikide müüjatel, sest liiduvälise platvormi regulatsioon tuleneb eksklusiivselt direktiivist, mille ekvivalenti OECD mudelreeglites ei ole.

Eeltoodud kirjeldusest tulenevalt, on liiduväline platvormihaldur peaauglikult negatiivsete tunnustega:

- 1) ta ei ole ühegi liikmesriigi resident;
- 2) ta ei ole loodud ühegi liikmesriigi õiguse kohaselt;
- 3) tal ei ole üheski liikmesriigis juhtimise kohta;
- 4) tal ei ole üheski liikmesriigis püsivat tegevuskohta;
- 5) sõltumata ülal mainitud tunnuste puudumisest, tegutsevad tema platvormil siiski EL maksukohustuslastest aruandlusega hõlmatud müüjad.

Liiduvälise platvormihalduri võrdlemisi unikaalne olukord tähendab seda, et tema teabeandjaks olemine toimub erinevalt võrreldes platvormihalduritega, kellel on otsesem seos mõne konkreetse liikmesriigiga (nt püsiva tegevuskoha olemasolu tõttu). Seega sätestab lõige 3, et liiduvälisele platvormihaldurile kohaldatakse teabeandja kohta sätestatud vaid siis, kui ta on MTA juures ennast MTVS § 20²⁸ lõike 1 kohaselt registreerinud. Kõnealune registreerimisprotsess tuleneb direktiivist, mille kohaselt peab liiduväline platvormihaldur ennast ise registreerima aruandekohustuslikuks vabalt valitud liikmesriigis, kui tema platvormidel tegutsevad aruandlusega hõlmatud müüjad. Teavet hakataksegi edaspidi esitada registreerimisjärgsele liikmesriigile.

Selline registreerimisprotseduur on ettenähtud vaid liiduvälisele platvormihalduritele, ehk liidusisesed platvormihaldurid oma teabe esitamise liikmesriiki sellisel kujul valida ei saa. Registreerimiskohustuse osas vt selgitusi MTVS § 20²⁸ kohta.

- **II. Jagu – „Hoosusmeetmed ja teabe edastamine“**

- **§ 20²⁴. Hoosusmeetmete rakendamine**

Käesolev paragrahv koosneb neljast lõikest.

Lõige 1

Käesolev lõige kohustab platvormihaldureid tuvastama oma platvormil tegutsevad aruandlusega hõlmatud müüjad jooksva kalendriaasta 31. detsembriks. Nimetatud tuvastamine toimub läbi hoosusmeetmete, mille rakendamine võimaldabki müüjate koguhulgast nõ „välja filtreerida“ aruandlusega hõlmatud müüjad. Hoosusmeetmeid seaduse eelnõuga aga eraldi ei defineerita. Need kajastatakse MTVS § 20²⁶ alusel antavas rahandusministri määruses platvormihalduri õiguste ja kohustuste komplektina, mille eesmärgiks on võimaldada müüja identifitseerimist võimaldava teabe kogumist ja selle usaldusväärsuse kontrollimist, samuti kogutud teabe pinnalt müüja residentsuse eeldamist, mis on määravaks kriteeriumiks aruandlusega hõlmatuse tuvastamiseks.

Hoosusmeetmete täitmise kohustus on universaalselt kõikidel platvormihalduritel sõltumata sellest, kas nad on samaaegselt käsitletavat teabeandjana ja/või liiduvälise platvormihaldurina. Just nimelt viimase puhul on see eriti relevantne, sest liiduvälisel platvormihalduril tekib teabeandjaks registreerimise kohustus üksnes juhul, kui tema platvormil tegutseb EL maksukohustuslastest aruandlusega hõlmatud müüjaid. Sellest teadasaamine eeldab aga möödapääsematult hoosusmeetmete rakendamist, ehk oma platvormil tegutsevate müüjate kohta teabe kogumist ja kontrollimist. Näiteks oletagem, et Nigeerias on platvorm, kus müüjatel on võimalik anda keelekursuseid ostjatele. Kuivõrd ei saa välistada, et ka EL-i maksukohustuslastest müüjad võivad sellel tegutseda, siis tuleb kohustada kõnealust Nigeeria platvormihaldurit rakendama hoosusmeetmeid oma platvormil tegutsevate müüjate suhtes. Juhul, kui

hoosusmeetmete tulemusel tuvastatakse aruandlusega hõlmatud müüjate olemasolu, siis tekib sellel platvormihalduril üldreeglina kohustus ennast MTA juures (või muus liikmeriigis) aruandekohustuslikuks registreerida.

Universaalne hoosusmeetmete rakendamise kohustus võimaldab teoreetiliselt teostada riiklikku järelevalvet ka selliste platvormihaldurite suhtes, kellel ei ole küll vahetut kohustust edastada teavet MTA-le, ent kes rakendavad oma hoosusmeetmeid niivõrd ebakvaliteetselt, et MTA ei saa seda teavet kätte ka kaudselt läbi automaatse teabevahetuse. Näiteks oletagem, et Läti platvormihaldur edastab teabe Läti maksuhaldurile, ent Läti maksuhaldurilt ei laeku automaatse teabevahetuse korras mingit teavet MTA-le Eesti maksukohustuslaste kohta – seda põhjusel, et Läti platvormihaldur ei edastanud sellist teavet Läti maksuhaldurile. Kui on alust arvata, et kõnealuse platvormihalduri platvormil siiski tegutsevad Eesti maksukohustuslased, ent see platvormihaldur sellekohast teavet ühel või teisel põhjusel ei kogu või ei kontrolli, siis saab MTA vajadusel sekkuda kas vahetult või rahvusvahelise ametiabi korras tuginedes otse riigisisesele õigusele.

Hoosusmeetmeid tuleb rakendada kõikide müüjate suhtes jooksva kalendriaasta kohta. See tähendab, et platvormihaldur peab üldreeglina rakendama hoosusmeetmeid igal kalendriaastal selleks, et tuvastada tema platvormil tegutsevad aruandlusega hõlmatud müüjad – seda põhjusel, et igal uuel kalendriaastal võib aruandlusega hõlmatud müüjaid juurde tulla, samuti võivad olemasolevate müüjate kohta käivad andmed olla muutunud (nt mõned aruandlusega hõlmatud müüjad on lõpetanud oma tegevuse või minetanud oma aruandlusega hõlmatuse).

Norm sätestab ka hoosusmeetmete rakendamise tähtaja, ehk platvormil tegutsevad aruandlusega hõlmatud müüjad tuleb hoosusmeetmete rakendamisega tuvastada jooksva kalendriaasta 31. detsembriks. Siinkohal tuleb rõhutada, et kõnealuses normis on teadlikult välditud termini „hiljemalt“ kasutamist, ehk sätte mõte ei ole see, et platvormihalduril on „hiljemalt“ 31. detsembrini aega, et hoosusmeetmeid rakendada. Selline formulatsioon jätkaks mulje, et platvormihaldur võiks näiteks jooksva kalendriaasta mai keskpaigaks hoosusmeetmete rakendamise lõpetada ja seejärel ignoreerida ülejäänud kalendriaastat. Selline tõlgendus aga ei ole kooskõlas aruandlusreeglite eesmärgiga – 31. detsembri tähtpäeva tuleb mõista selliselt, et platvormihaldur peab tuvastama tema platvormil tegutsevad aruandlusega hõlmatud müüjad jooksva kalendriaasta 31. detsembri seisuga. Selline lähenemine võimaldab tuvastada maksimaalse arvu aruandlusega hõlmatud müüjaid asjaomasel platvormil.

Lõige 2

Lõige 2 sätestab MTVS § 20²⁴ lõikest 1 erandi, mil platvormihaldur ei ole kohustatud hoosusmeetmeid jooksva kalendriaastal rakendama, vaid ta võib tugineda eelnevatel kalendriaastatel rakendatud hoosusmeetmetega kogutud ja kontrollitud teabele ning selle teabe pinnalt tehtud eeldustele. Sätte eesmärgiks on vähendada nii platvormihaldurite kui ka müüjate halduskoormust ning lähtub eeldusest, et müüja kohta kogutud teave on võrdlemisi stabiilne, ehk ei ole pidevas muutuses. Näiteks, kui aastal 2023 kogutakse müüja kohta teavet (nt tema elukohta aadress), siis võib platvormihaldur eeldada, et aastal 2024 see elukoht ei ole muutunud, mistõttu ei ole tarvis saada ka müüjalt selle kohta täiendavat kinnitust. Kõnealuse eelduse tegemine on siiski piiratud kahe kumulatiivse kriteeriumiga:

- 1) müüja kohta käiv teave peab olema kogutud ja selle usaldusväärsust kontrollitud või kinnitatud viimase 36 kuu jooksul, ning
- 2) platvormihalduril ei ole põhjust arvata, et see teave on kuidagi oma usaldusväärsuse minetanud.

Kui üks eeltoodud kahest kriteeriumist on täitmata, siis on platvormihaldur taas kohustatud hoosusmeetmeid jooksva kalendriaastal rakendama. Teise kriteeriumi puhul võib kogutud teave oma usaldusväärsuse minetada näiteks põhjusel, et MTA esitab platvormihaldurile konkreetse müüja kohta teabenõude MKS § 61 lõike 1 alusel, kus teabenõudes müüja kohta nähtuv informatsioon on vastuolus sellega, mida platvormihaldur ise kõnealuse müüja kohta valdab. Sellistel juhtudel käivitub taas hoosusmeetmete rakendamise kohustus, konkreetset teabe usaldusväärsuse kontrollikohustus.

Kui aga kõnealused kaks kriteeriumit on täidetud, siis võib platvormihaldur tugineda eelmistel kalendriaastatel rakendatud hoolsusmeetmetele, millega loetakse jooksva kalendriaasta kohta käivad hoolsusmeetmed rakendatuks.

Lõige 3

Lõige 3 võimaldab platvormihalduril delegeerida hoolsusmeetmete rakendamise kohustuse kolmandale isikule, kuid säte ei võimalda koos sellega delegeerida ka vastutust. Kui platvormihaldur delegeerib hoolsusmeetmete rakendamise kolmandale isikule, siis vastutab see platvormihaldur ikkagi selle eest, et kõnealused hoolsusmeetmed saaksid jooksva kalendriaasta 31. detsembri seisuga täidetuks.

Õiguslikku vastutust hoolsusmeetmete rakendamise eest ei kanna seega kõnealune kolmas isik. Kui see kolmas isik ei rakenda tähtaegselt hoolsusmeetmeid, või ei rakenda neid nõuetekohaselt, siis saab ta vastutada vaid platvormihalduri ees vastavalt nendevahelisele õigussuhtele.

Lõige 4

Praktikas esineb juhtumeid, kus mõned müüjad lõpetavad platvormil oma majandustegevuse, ehk nad ei osuta enam teenuseid ega müü kaupu, kuid nende konto kui selline on endiselt platvormil olemas ja tihti ka ostjatele kättesaadav. Selliste piltlikult öeldes „surnud müüjate“ osas võib hoolsusmeetmete rakendamine kujutada endast tarbetut ning seetõttu ebaproportsionaalset halduskoormust, sest tõenäoliselt ei ole selliselt müüjalt võimalik enam teavet koguda (ta pole aktiivne) või kui on, siis kogutav ja kontrollitav teave on tõenäoliselt maksunduslikult irrelevantne (nt saadakse müüjalt teada vaid seda, et ta ei teeninud jooksva kalendriaastal midagi). Seetõttu pole otstarbekas kohustada platvormihaldureid selliste müüjate osas hoolsusmeetmeid rakendama.

Lõige 4 sätestabki, et kui müüja ei ole jooksva kalendriaastal viinud läbi aruandekohustusega hõlmatud tegevust ega saanud sellega seoses tasu, siis pole platvormihaldur kohustatud tema suhtes hoolsusmeetmeid rakendama. Platvormihaldur iseenesest võib seda teha, kui ta seda soovib. Kui kõnealune müüja peaks jooksva kalendriaastal siiski läbi viima kasvõi ühe aruandlusega hõlmatud tegevuse, või kui talle laekub platvormi kaudu sellega seonduvalt tasu, siis ei ole enam kõnealuse erandi rakendamine võimalik ja selle müüja suhtes tuleb hoolsusmeetmed läbi viia (või siis tugineda tema suhtes varasemalt rakendatud hoolsusmeetmetele).

o § 20²⁵. Aruandlusega hõlmatud müüjate kohta ja kinnistu kohta teabe edastamine

Kõnealune paragrahv koosneb viiest lõikest.

Lõige 1

Lõige 1 sätestab teabeandja kohustuse edastada MTA-le aruandlusega hõlmatud müüja kohta teavet, mis hõlmab peaaesjalikult andmeid tema isiku ning tema poolt teenitud tulu suuruse kohta. Kui see aruandlusega hõlmatud müüja tegeles kinnistu rendile- või üürile andmisega, siis tuleb teavet esitada ka kõnealuse kinnistu kohta. Edastatava teabe ammendav loetelu sätestatakse rahandusministri määrusega, mille andmise volitus tuleneb MTVS §-st 20²⁶.

Kui platvormihaldur on kohustatud hoolsusmeetmeid rakendama jooksva kalendriaastal, ehk tuvastama oma platvormil tegutsevad aruandlusega hõlmatud müüjad jooksva kalendriaasta 31. detsembri seisuga, siis MTA-le edastatakse nende kohta käiv teave järgmise kalendriaasta 31. jaanuariks.

Kuivõrd käesolev lõige reguleerib teabe edastamist MTA-le, siis enam ei kasutata terminit „platvormihaldur“, vaid konkreetselt terminit „teabeandja“, mis hõlmab nii MTVS § 20²³ lõikes 2 sätestatud tunnustega platvormihaldurit kui ka liiduväliselt platvormihaldurit, kes on MTA juures aruandekohustuslikuks registreeritud.

Lõige 2

Kõnealune lõige sätestab erandid, mil teabeandja ei pea MTVS § 20²⁵ lõikes 1 sätestatud kohustust täitma, ehk teavet MTA-le esitama. Teabeandjal puudub teabe edastamise kohustus, kui ta on ühes järgnevas olukorras:

- 1) ta ei tuvastanud hooldusmeetmete rakendamisel oma platvormil aruandlusega hõlmatud müüjaid ja teavitab sellest MTA-d hiljemalt 31. jaanuariks;
- 2) ta kavatses edastada või on juba edastanud teabe nõuetekohaselt teise liikmesriigi pädevale ametiasutusele ja teavitab sellest MTA-d hiljemalt 31. jaanuariks;
- 3) teave, mida teabeandja peaks MTA-le edastama, on MTA-le juba nõuetekohaselt edastatud teise platvormihalduri poolt või see teave on edastatud teise liikmesriigi või partnerjurisdiktsiooni pädevale ametiasutusele ning kõikidel juhtudel on teabeandjal selle kohta tõendeid.

Sätte eesmärgiks on vältida teabe mitmekordsest edastamisest tingitud halduskoormust, samuti ka maksuhalduritele tekkivat täiendavat töökoormust, kui nad peaksid automaatse teabevahetuse korras hakkama vahetama dubleeritud teavet.

Esimene olukord tekib juhul, kui teabeandja rakendab jooksva kalendriaasta 31. detsembri seisuga hooldusmeetmeid, ent avastab, et tema platvormil tegutsevatest müüjatest ei ole ükski aruandlusega hõlmatud müüja. Teisisõnu, nad ei ole ei liikmesriikide ega partnerjurisdiktsioonide residendid, samuti ei paku nad rendile ega üürile liikmesriigis või partnerjurisdiktsioonis asuvat kinnistut. Sellises olukorras ei ole teabeandjal kedagi, kelle kohta teavet esitada ning selleks, et MTA ei peaks kahtlustama aruandluskohustuse ignoreerimist, sätestatakse sellistes olukordades olevatele teabeandjatele kohustus vähemalt teavitada MTA-d, et neil puuduvad aruandlusega hõlmatud müüjad. Kõnealune teavitus tuleb teha tähtpäevaks, mil tavapärasel juhul nad oleksid pidanud teavet esitama, ehk hooldusmeetmete rakendamise kalendriaastale järgneva kalendriaasta 31. jaanuariks. Selline teavitus on ühtlasi oluline platvormimajanduse üldisemaks seiramiseks.

Teine olukord saab aktualiseeruda juhul, kui teabeandjal on MTVS § 20²³ lõikes 2 sätestatud seos mitte ainult Eestiga, vaid *mutatis mutandis* korras ka mõne teise liikmesriigiga – näiteks võib teabeandja üheaegselt olla Eesti resident, ent omada püsivat tegevuskohta ka Lätis. Direktiiv ei kohusta sellises olukorras olevat teabeandjat aga esitama teavet nii Eestisse kui ka Lätti, vaid võimaldab tal ise valida, millisesse liikmesriiki ta teavet esitab eeldusel, et ta teavitab sellest teist liikmesriiki. Eelnõuga võetakse see regulatsioon üle selliselt, et teabeandja vabaneb teabe edastamise kohustusest MTA ees juhul, kui ta teavitab MTA-d, et ta on teabe edastanud või kavatses selle edastada teise liikmesriigi pädevale ametiasutusele. Vastavasisuline teavitus tuleb teha hiljemalt tavapärase teabe edastamise tähtajaks, ehk 31. jaanuariks.

Õigus sellisel viisil teabe edastamiseks peab tulenema vastava liikmesriigi riigisisest õigusest, millega võetakse üle asjaomane direktiivi regulatsioon. MTVS-i ei sätestata *expressis verbis* teabeandja õigust edastada teavet teise liikmesriiki, sest Eesti ei saa kohustada teisi liikmesriike aktsepteerima teabeandja poolt edastatavat teavet. Termin „nõuetekohaselt“ viitab sellele, et teabe edastamiseks teise liikmesriiki eeldabki vastava liikmesriigi riigisiseses õiguses leiduvat õiguslikku alust. Kui teabeandja edastab teabe teise liikmesriiki ilma õigusliku aluseta (nt liikmesriiki, millega tal ei ole ühtegi MTVS § 20²³ lõikes 2 sätestatud *mutatis mutandis* seost), siis ei saa ta käesolevale lõikele tugineda ja säilib endiselt kohustus edastada teave MTA-le.

Kolmas olukord hõlmab juhtumeid, kus MTA-le on teave juba edastatud või on käiku lastud sündmuste ahel, mille tagajärjel MTA saab sama teabe automaatse teabevahetuse korras teise liikmesriigi või partnerjurisdiktsiooni pädevalt ametiasutuselt. Kui teabeandja sellele alusele tugineb, siis peab ta olema suuteline ka tõendama, et teave on kas MTA-le edastatud või siis see on edastatud MTA-ga teavet vahetavale pädevale ametiasutustele. Teabeandja ei pea küll ise proaktiivselt MTA-le midagi tõendama, aga ta peab olema valmis seda tegema siis, kui MTA peaks tema poole pöörduma vastavasisulise

päringuga. Sätte mõtteks on vältida tarbetut haldus- ja töökoormust, kus MTA-le laekuks sama teave mitu korda erinevatest allikatest.

Lõige 3

Käesoleva lõike eesmärgiks on suurendada õigusselgust. Nimelt, liiduvälisel platvormihalduril on kohustus edastada teavet vaid sellesse liikmesriiki, kuhu ta on ennast aruandekohustuslikuks registreerinud ning paralleelselt, tal ei ole õigust esitada teavet mõnesse teise liikmesriiki, kus ta registreeritud ei ole. Lõikes 3 sätestatud *expressis verbis* erandita võib jääda mulje, et kui Eestis registreeritud liiduvälise platvormihaldur edastab teabe näiteks Soome, siis võib ta tugineda MTVS § 20²⁵ lõike 2 punktile 2, et teavet mitte esitada MTA-le. Selline tõlgenduslik järeldus oleks vastuolus regulatsiooni mõttega ja kujutaks endast õiguslünka, mida tõenäoliselt ei ole võimalik tõlgendamisega ületada.

Lõige 4

Teabeandja peab lisaks MTA-le edastama lõike 1 kohase teabe ka müüjale, kelle kohta see käib. Tegemist on andmekaitsealase regulatsiooniga, mille eesmärgiks on teavitada müüjat tema andmete töötlemisest ning peatselt edastamisest MTA-le. Platvormihaldur ei ole kohustatud müüjale edastama teavet, mis ei kvalifitseeru müüja andmeteks.

Lõige 5

Teabe edastamiseks nähakse ette vorm, mis edaspidi kajastatakse rahandusministri määruses nr 16 „Maksualase teabevahetuse seadusest tulenevate deklaratsiooni vormide ja andmekoosseisude ning nende esitamise ja täitmise korra kehtestamine.“

○ § 20²⁶. Hoolsusmeetmed ja edastatava teabe loetelu

Käesolev paragrahv koosneb volitusnormist, mis kohustab rahandusministrit andma välja määruse, mis sisaldab järgmisi suuniseid:

- 1) müüja kohta teabe kogumiseks ning kogutud teabe kontrollimiseks rakendatavad hoolsusmeetmed – see hõlmab mitte ainult teavet müüja isiku kohta, vaid ka teavet kinnistu kohta, millega seondvalt osutab müüja rendi- või üüriteenust;
- 2) MTA-le edastatava teabe loetelu – määrus peab loetlema ammendavalt kõik teabeartiklid, mida on vaja MTA-le edastada igale aruandlusperioodile järgneva kalendriaasta 31. jaanuariks.

Kõnealuse määruse kavand on leitav käesoleva seletuskirja lisast 1 koos selgitustega.

○ MTVS § 20²⁷. Platvormihalduri vabastamine hoolsusmeetmete rakendamisest, teabe edastamisest ning muudest kohustustest

Käesolev paragrahv koosneb kolmest lõikest.

Lõige 1 võimaldab platvormihalduril taotleda vabastust hoolsusmeetmete rakendamisest ning muudest kohustustest, kui ta suudab MTA-le tõendada, et tema ärimudelil tulenevalt ei saa tema platvormil tegutseda aruandlusega hõlmatud müüjaid, st müüjaid, kes vastavad MTVS § 20²² lõikes 2 esimeses lauses sätestatud määratlusele. Kõnealune vabastus tähendab sisuliselt platvormihalduri välistamist aruandlusreeglite kohaldamisalast jooksva kalendriaasta lõpuni, misjärel peab platvormihaldur vabastuse saamiseks seda uuesti taotlema ja näitama, et tema ärimudeli olemus on endiselt sama. Kõnealust vabastust võivad taotleda mistahes platvormihaldurid, sh liiduvälised platvormihaldurid.

Kuivõrd kõnealuse vabastuse näeb ette kohustuslikus korras vaid direktiiv (OECD Mudelreeglid seda kohustuslikus korras ette ei näe), siis on asjaomast vabastust võimalik taotleda vaid selliste aruandlusega

hõlmatud müüjate osas, kes on liikmesriigi residentid või kes rendivad või üürivad liikmesriigi territooriumil asuvat kinnistut.

Tuleb rõhutada, et direktiiv näeb ette vabastuse taotlemise vaid juhul, kui ärimudelil tulenevalt ei saa platvormil olla aruandlusega hõlmatud müüjaid. See tähendab, et platvormihaldur peab tõendama, et tal puuduvad liikmesriigi residentist müüjad või müüjad, kes rendivad või üürivad liikmesriigi territooriumil asuvat kinnistut. Välistust ei pea taotlema selline „platvormihaldur“, kelle „platvormil“ ei tegutse üleüldse „müüjaid“ nii nagu need on defineeritud MTVS § 20²² lõikes 1 – näiteks, kui platvormil tegutsevad vaid sellised isikud, kes rendivad platvormil vallasasju, siis nad ei kvalifitseeru „müüjaks“ MTVS § 20²² lõike 1 tähenduses (nad ei tegele aruandlusega hõlmatud tegevusega) ja on seega automaatselt aruandlusreeglitiku kohaldamisalast väljas.

Lõike 2 kohaselt teavitab MTA teiste liikmesriikide pädevaid asutusi igast platvormihaldurist, kelle MTA on jooksvaks kalendriaastaks vabastanud hooldusmeetmete rakendamisest, teabe edastamisest ning muude kohustuste täitmisest. Kõnealuse teavituse eesmärgiks on vältida olukorda, kus teised liikmesriigid asuvad vabastatud platvormihaldurilt nõudma aruandlusreeglite täitmist põhjusel, et nad ei tea, et ta ärimudel välistab aruandlusreeglite täitmise võimalikkuse. Teavitamise kaudu teavad teised liikmesriigid, et kõnealune vabastatud platvormihaldur tuleb jooksvaks aastaks nõ „rahule jätta“. Teavitamine on konkreetsemalt reguleeritud MTA ametijuhendis, kuid olulist rolli mängib siin ka Komisjoni poolt loodav keskregister, kuhu kõik sellised vabastatud platvormihaldurid kantakse ja kuhu liikmesriigi pädevatel asutustel on ligipääs.

Lõige 3 reguleerib juhtumit, kus platvormihaldur on vabastatud aruandlusreeglite rakendamisest mõne teise liikmesriigi pädeva ametiasutuse poolt. Sellisel juhul võib kõnealune platvormihaldur tugineda nimetatud vabastusele ka MTA ees ilma, et tal oleks vaja täiendavalt seda taotleda lõike 1 alusel. MTA peaks üldjuhul vabastusest teada saama läbi elektroonilise teavituse, mis laekub vabastuse andnud pädevalt ametiasutusele.

- **3. Jagu – „Liiduväline platvormihaldur“**

Käesolevas jaos reguleeritakse erinõuded, mis rakenduvad liiduvälisele platvormile (MTVS § 20²³ lõige 3).

- **§ 20²⁸. Liiduvälise platvormihalduri registreerimiskohustus**

Käesolev paragrahv koosneb neljast lõikest.

Lõige 1 sätestab liiduvälisele platvormihaldurile kohustuse ennast viivitamata registreerida MTA juures, kui ta hooldusmeetmete rakendamisel tuvastab, et tema platvormil tegutsevad MTVS § 20²² lõike 2 esimeses lauses sätestatud aruandlusega hõlmatud müüjad. Tegemist on direktiivist tuleneva regulatsiooniga, mistõttu ei laiene see partnerjurisdiktsioonide aruandlusega hõlmatud müüjatele.

Direktiiv paneb kohustusi ka sellistele platvormihalduritele, kes on formaalselt Euroopa Liidu ning liikmesriikide jurisdiktsioonist väljas, ent kes vahendavad oma platvormil selliste müüjate tegevust, kes on liikmesriigi residentid või kes tegelevad liikmesriigi territooriumil asuva kinnistuga seonduva rendi- või üüriteenuse osutamisega – ennekõike puudutab see kohustust rakendada hooldusmeetmeid, et tuvastada aruandlusega hõlmatud müüjad, ning seejärel edastada aruandlusreeglitega nõutud teave liikmesriigi maksuhaldurile. Käesolevas lõikes sätestatud registreerimiskohustuse eesmärgiks ongi fikseerida ühe liikmesriigina Eesti, kuhu liiduväline platvormihaldur hakkab peale registreerimist teavet esitama. Kui liiduväline platvormihaldur keeldub ennast registreerimast piisava põhjendusega, siis on võimalik tema suhtes rakendada sunnimeetmeid ning muid sanktsioone.

Liiduväline platvormihaldur „././ ei saa taotleda maksuhalduri juures registreerimist ././“, kui ta vastab mõnele alljärgnevale tingimusele:

- 1) ta on juba samaväärselt registreeritud teises liikmesriigis;
- 2) ta taotleb samaväärset registreerimist teises liikmesriigis;

Punktides 1 ja 2 sätestatud piirangud on kantud asjaolust, et direktiiv kohustab ja ühtlasi lubab liiduvälisel platvormihalduril registreerida vaid ühes vabalt valitud liikmesriigis, sh ka sellises liikmesriigis, kelle aruandlusega hõlmatud müüjaid tema platvormil ei tegutse. Kogu teave esitatakse selle ühe liikmesriigi pädevale ametiasutusele, kes selle automaatse teabevahetuse korras vastavalt teistele asjassepuutuvatele liikmesriikidele laiali jagab. Punktidest 1 ja 2 seega nähtub, et kui liiduväline platvormihaldur on registreeritud teises liikmesriigis või kui ta on esitanud vastavasisulise taotluse ennast registreerida teises liikmesriigis, siis ei ole tal enam õigust ega kohustust („././ ei saa ././“) seda teha MTA juures ja tema suhtes sunnimeetmete kohaldamine selleks otstarbeks on edaspidi välistatud.

Eelnõu ei sätesta aga liiduvälisete platvormihaldurite *expressis verbis* õigust registreerida teises liikmesriigis. See on kantud asjaolust, et Eesti Vabariik ei saa oma riigisisese õigusega kohustada teisi liikmesriike aktsepteerima liiduvälisete platvormihaldurite taotlusi. Eelnõu reguleerib vaid juhte, mil Eestis registreerida ei saa – õigus registreerida teistes liikmesriikides peab tulenema nende riigisisestest õigusest.

Lõige 2 kohustab MTA-d teavitama teisi liikmesriike sellest, et liiduväline platvormihaldur valis Eesti selleks liikmesriigiks, kuhu ta teavet esitab. Teavitamisfunktsiooni eesmärgiks on vähendada nii maksuhaldurite töökoormust kui ka liiduvälise platvormihalduri halduskoormust – ehk vältida olukorda, kus teised liikmesriigid hakkavad nõudma liiduväliselt platvormihaldurilt registreerimiskohustuse täitmist nende juures. Edaspidi teavad teised liikmesriigid, et kõnealuselt liiduväliselt platvormihaldurilt laekub teave MTA-le, kes siis ise jagab selle automaatse teabevahetuse korras asjasse puutuvatele liikmesriikidele laiali.

Lõige 3 sätestab olukorra, mil liiduvälisel platvormihalduril ei registreerita MTA juures sõltumata sellest, et tal formaalselt on õigus seda taotleda lõikes 1 sätestatud aluste puudumise tõttu. Olemuselt on tegemist sanktsiooninormiga, mida rakendatakse selliste liiduvälisete platvormihaldurite suhtes, kelle varasem registreering on tühistatud põhjusel, et nad ei ole nõuetekohaselt platvormialast teavet edastanud – seejuures ei ole vahet, kas teave edastamise kohustus jäi täitmata MTA juures või mõnes muus liikmesriigis. Registreerimata seisund aga võimaldab nende suhtes piirangute rakendamist, ennekõike intensiivset MTVS §-s 22¹ sätestatud blokeeringu kehtestamist.

Liiduvälisel platvormihalduril on siiski võimalik saavutada enda registreerimine eeldusel, et ta täidab nõuetekohaselt varasemalt täitmata teave edastamise kohustuse. Sellega loetakse liiduväline platvormihaldur rehabiliteerituks, ehk tal võimaldatakse oma tavapärase majandustegevusega jätkata, kuigi võimalik, et riikliku järelevalve prismast on ta edaspidi natukene suurema tähelepanu all.

Lõige 4 on volitusnorm, mille alusel kehtestatakse rahandusministri määrusega liiduvälise platvormihalduri registreerimise kord. Selleks otstarbeks ei hakata looma spetsiifilist rahandusministri määrust, vaid see lülitatakse samamoodi loodavasse rahandusministri määrusesse „Hooldusmeetmed, edastatava teave loetelu ja liiduvälise platvormihalduri registreerimine“, kus see on reguleeritud määruse 4. peatükis „Liiduvälise platvormihalduri registreerimine maksuhalduri juures“. Selle kohta vt seletuskirja lisa 1.

○ § 20²⁹. Liiduvälise platvormihalduri registreeringu kehtetuks tunnistamine

Käesolev paragrahv koosneb kolmest lõikest.

Lõige 1 sätestab juhud, mil MTA tunnistab liiduvälise platvormihalduri registreeringu kehtetuks (st kustutab registreeringu). Sellisel kustutamisel on kaks põhilist eesmärki, ehk ühest küljest sanktsioneerida neid liiduväliseid platvormihaldureid, kes ei täida oma aruandluskohustust, ja teisest küljest tagada, et registreeritud oleksid vaid sellised liiduvälised platvormihaldurid, kellel on tõesti sisuline registreerimis- ja aruandluskohustus. Eeltoodust tulenevalt võib registreeringu kehtetuks

tunnistamise alused jaotada järgnevalt, ehk punkt 1 on sanktsioneeriva suunitlusega alus ning punktid 2-5 on administratiivse iseloomuga alused, mis on mõeldud tagama vaid asjakohaste liiduvälise platvormihaldurite registreerimist.

Lõike 1 punkti 1 kohaselt tunnistatakse registreering kehtetuks juhul, kui liiduvälise platvormihaldur ei täida nõuetekohaselt teabe edastamise kohustust sõltumata MTA korduvatest meeldetuletustest. Esmapilgul võib tunduda küsitav, et kuidas aitab teabe edastamise kohustuse täitmisele kaasa see, kui liiduvälise platvormihalduri registreering tunnistatakse kehtetuks arvestades, et registreerimise eesmärgiks ongi ennekõike fikseerida, millisesse liikmesriiki aruandluskohustust täidetakse (teavet esitatakse) – kui selline registreering tunnistatakse kehtetuks, siis ühtlasi pole ka enam konkreetset liikmesriiki, kuhu teavet esitada. Küll aga avaldub registreeringu kehtetuks tunnistamise sanktsioneeriv olemus läbi selle, et liiduvälise platvormihalduri registreerimata seisnud avab ta MTVS §-s 22¹ sätestatud piirangute rakendamisele. Kui liiduvälise platvormihaldur ei täida oma registreerimiskohustust, siis võidakse rakendada tema platvormile juurdepääsul hoiatuse lisamist ning viimase abinõuna ka platvormi kui sellise blokeerimist. Seejuures ei saa liiduvälise platvormihaldur täita oma registreerimiskohustust nii kaua, kuni ta pole teabe edastamise kohustust täitnud (vt MTVS § 20²⁸ lõige 3). Eelkirjeldatud konstruktsioon tuleneb otse direktiivist, seejuures peaks MTA oma tegevust koordineerima ka teiste liikmesriikide pädevate ametiasutustega, et selline liiduvälise platvormihaldur ei saaks kergekäeliselt ennast uuesti registreerida mõnes teises liikmesriigis niivõrd kuivõrd ta ei ole ennast rehabiliteerinud.

Kui liiduvälise platvormihalduri registreering on kehtetuks tunnistatud eelnimetatud punkti 1 alusel, siis peab ta kiiremas korras enda rehabiliteerimiseks täitma varasemalt täitmata jäänud teabe edastamise kohustuse. Regulatsioon kavandatakse selliselt, et uuesti registreerimisel peab registreerimistaotlusele olema lisatud ka seni edastamata teave (vt rakendusaktide kavandis vastava määruse § 9 lõige 2).

Lõike 1 punktid 2 ja 3 on selleks, et MTA ei kulutaks ressursse riikliku järelevalve teostamiseks selliste liiduvälise platvormihaldurite osas, kes faktiliselt või õiguslikult ei ole enam käsitletavad platvormihaldurina. Sellisest asjaolust teada saamine võib toimuda nii liiduvälise platvormihalduri initsiatiivil kui ka mistahes muust allikast.

Punkti 4 kohaselt tunnistatakse kehtetuks ka sellise liiduvälise platvormihalduri registreering, kes on resident või kes on asutatud või kelle juhtimise koht on sellises välisriigis või jurisdiktsioonis, kellel on kõigi liikmesriikidega toimiv automaatne teabevahetuse kokkulepe, mille alusel vahetatakse teavet, mis on samaväärne direktiivi alusel vahetatava teabega. Sellisel juhul ei ole proportsionaalne kohustada liiduvälise platvormihaldurit nõ topelt-aruandlust läbi viima – nii registreerimisjärgsesse liikmesriiki kui ka enda riigi või jurisdiktsiooni pädevale ametiasutusele.

Punkti 5 kohaselt on liiduvälisel platvormihalduril õigus taotleda omal algatusel registreeringu kehtetuks tunnistamist sõltumata sellest, et tal on jätkuvalt aktiivne kohustus ennast ühes liikmesriigis registreerida ja sinna oma aruandluskohustust täita. Sätte mõtteks on võimaldada platvormihalduritel muuta oma registreerimisjärgset liikmesriiki, kui nad seda soovivad. Registreeringu kehtetuks tunnistamine ei saa aga toimuda kergekäeliselt, ehk taotluse rahuldamiseks peab liiduvälisel platvormihalduril olema nõuetekohaselt edastatud kõikide eelnevate kalendriaastate kohta käiv platvormialane teave. Kui seda tehtud ei ole, ja liiduvälise platvormihaldur seda käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tähtaegade sees samuti ei tee, siis MTA tunnistab ta registreeringu kehtetuks hoopis punkti 1 alusel, mis loob õigusliku aluse erinevate sanktsioonimeetmete rakendamiseks. Juhul, kui punkti 5 kohaselt tunnistatakse registreering kehtetuks, siis tekib liiduvälisel platvormil uuesti kohustus registreerida ennast MTVS § 20²⁸ lõike 1 alusel Eestis v.a juhul, kui esineb selle sätte punktides 1-2 sätestatud asjaolu.

Lõiget 2 tuleb tõlgendada koos lõike 1 punktis 1 sätestatud piirangu valguses, mis lubab registreeringu kehtetuks tunnistada alles siis, kui liiduvälise platvormihaldur on jätnud teabe edastamise kohustuse täitmata vaatamata MTA korduvatele meeldetuletustele. Siinkohal tähendab termin „korduv“ vähemalt kahte meeldetuletust. Registreering tunnistatakse kehtetuks 90 päeva möödumisel teabe edastamise kohustuse tähtpäevast arvates, seejuures peab liiduvälisele platvormihaldurile jääma vähemalt 30 päeva

viimasest meeldetuletusest, et oma tegevus seadusega kooskõlla viia. MTA peab seega ajastama meeldetuletused nii, et viimane meeldetuletus ei põhjustaks registreerimise viibimist üle 90 päeva, sest selline viibimine lükkab edasi võimalike sanktsioonide rakendamist ja võib pärssida direktiivi tõhusat rakendamist.

Lõike 3 kohaselt, kui liiduväline platvormihaldur taotleb oma registreeringu kehtetuks tunnistamist, siis peab ta esitama jooksva kalendriaasta suhtes selle platvormialase teabe, mida ta selleks ajaks on jõudnud koguda, kontrollida jne. Mõistagi, kui platvormihalduril ei ole platvormialast teavet, mida esitada, siis ei ole ta kohustatud seda esitama.

- **§ 20³⁰. Liiduvälise platvormihalduri vabastamine hoolsusmeetmete rakendamisest, teabe edastamisest ning muudest kohustustest**

Käesolev paragrahv koosneb kahest lõikest.

Lõige 1 sätestab, et liiduväline platvormihaldur vabastatakse sisuliselt kõigist aruandlusreeglitega seonduvatest kohustustest eeldusel, et ta on resident või ta on asutatud või tema juhtimise koht on sellises partnerjuriisdiktsioonis, mis vahetab kõikide liikmesriikidega automaatse teabevahetuse korras sellist teavet, mida registreerimisjärgne liikmesriik vastasel juhul saaks otse liiduväliselt platvormihaldurilt. Selline liiduväline platvormihaldur oleks vabastatud hoolsusmeetmete rakendamisest, teabe edastamisest, registreerimiskohustusest jne, sest eelduslikult on ta juba seotud oma enda riigi/juriisdiktsiooni aruandlusreeglitega.

Kõnealune vabastus eksisteerib selleks, et vabastada liiduvälised platvormihaldurid halduskoormusest, mis seonduks topelt-aruandlusega. Tegemist on seejuures objektiivselt kohalduva vabastusega, st liiduväline platvormihaldur ei pea seda MTA-lt taotlema, sest see tuleneb vahetult seadusest.

Nagu eelnevalt öeldud, kohaldub vabastus vaid niivõrd kuivõrd asjaomane liiduväline riik või jurisdiktsioon vahetab kõigi liikmeriigiga teavet, mis on samaväärne teabega, mida registreerimisjärgne liikmesriik saaks otse liiduväliselt platvormihaldurilt.

Lõike 2 järgi kinnitab saadava teabe samaväärsust direktiivi alusel saadava teabega komisjon. Kui aga MTA kahtleb teabevahetuse korras saadava teabe tegelikus samaväärsuses, võib komisjon seda MTA (samuti muu liikmesriigi pädeva ametiasutuse) vihje alusel uuesti hinnata.

Punkt 13 – MTVS-i täiendamine §-ga 22¹: „Platvormile juurdepääsul hoiatuse lisamine ning juurdepääsu piiramine“

Käesolev paragrahv koosneb kolmest lõikest.

Lõikega 1 sätestatakse teatud nõ „sanktsioonid“, mida saab sellise teabeandja suhtes rakendada, kes ei täida nõuetekohaselt MTVS § 20²⁵ lõikes 1 sätestatud teabe edastamise kohustust. Termin „sanktsioon“ on siiski käesoleval juhul mõneti tinglik, sest olemuslikult ei ole tegemist karistusnormiga, vaid pigem tõkendiga, mille eesmärgiks on suunata müüjaid sellistele platvormidele, kus nende tegevuse üle on võimalik riiklikku järelevalvet teostada.

Esmajoones võimaldab kõnealune säte MTA-l teha infoühiskonna teenuse osutajale korraldus, et ta lisaks kohustusi mittetäitva teabeandja platvormile hoiatuse. Tegemist oleks infoga, mis annaks platvormi kasutajatele igakordsel sisenemisel teada, et kõnealust platvormi haldav teabeandja rikub oma seaduspõhiseid kohustusi ning et platvorm võidakse MTA ettekirjutusel infoühiskonna teenuse osutaja poolt blokeerida. Kõnealuse sätte osaliseks inspiratsiooniks on tarbijakaitseaduse (edaspidi: *TKS*) § 62² lõige 1. Tõkendil on küll tuntav nn „häbiposti“ mõju, ent selle peamiseks eesmärgiks on informeerida kasutajaid (ennekõike müüjaid), et platvorm võidakse blokeerida ja edaspidi ei ole võimalik sellele ligi pääseda. See võimaldab müüjatel langetada informeeritud valik, kas jätkata

platvormil tegevust ja riskida selle blokeerimisega, või viia oma majandustegevus üle platvormile, mida blokeerimine ei ähvarda, sest seda haldav teabeandja täidab oma seaduspõhiseid kohustusi.

Kõnealust tõkendit ei rakendata siiski vahetult ilma igasuguse hoiatuseta, vaid MTA-l on õigus vastavasisuline ettekirjutus teha alles siis, kui teabeandja, vaatamata kahele MTA meeldetuletusele, ei ole oma teabe edastamise kohustust täitnud.

Sama lõike teine lause sätestab hoiatuse lisamise kõrval ka intensiivsema tõkendi vormi, milleks on platvormi blokeering. Kõnealune meede on sarnane domeeninime blokeeringuga (vt nt TKS § 62² lõige 3, hasartmänguseaduse § 56 lõige 2) ja selle eesmärgiks on täielikult välistada kasutajatele ligipääs blokeeritud platvormile, konkreetselt nimetatud platvormi veebilehele. Sisuliselt tähendaks see platvormi ja seega teabeandja majandustegevuse peaaegu täielikku seiskumist, vähemalt Eesti turul. Võttes arvesse meetme intensiivset mõju nii platvormihalduritele kui ka platvormi kasutajatele, peab blokeering tõesti olema viimane abinõu (*ultima ratio*), mida rakendatakse siis, kui kõik muud proportsionaalsemad meetmed ning abinõud on ammendunud.

Lõige 2 sätestab, et lõikes 1 sätestatud abinõusid on võimalik rakendada ka sellise liiduvälise platvormihalduri suhtes, kes ei ole MTA juures täitnud oma registreerimiskohustust või kes on registreerimata MTVS § 20²⁸ lõikes 3 sätestatud põhjusel. Lõige 1 ei kohaldu aga selliste liiduväliste platvormihaldurite suhtes, kes ei kuulu registreerimisele MTVS § 20²⁸ lõike 1 punktide 1-2 kohaselt.

Liiduväliste platvormihaldurite puhul on hoiatuse ja blokeeringu rakendamine oluliselt proportsionaalsem, sest tegemist on isikute ja õiguslike moodustistega, kes on peaaegu täielikult Eesti Vabariigi jurisdiktsioonist väljas ja kelle suhtes on säästvamate vahendite (nagu sunniraha) rakendamine kas mittesobiv või ülemäära raskendatud. Kuivõrd tüüpilised haldussunni instrumendid ei pruugi piiriülestel juhtudel aidata, siis pruugi olla ebaproportsionaalne see, kui MTA läheb hoiatuse lisamise ja blokeeringu peale juba selles faasis, kui liiduvälise platvormihaldur ei täida oma registreerimiskohustust.

Lõige 3 sätestab MTA-le kohustuse kõrvaldada lõikes 1 nimetatud tõkend, kui selle kohaldamise aluseks olev asjaolu langeb ära. Sellisel juhul teavitab MTA infoühiskonna teenuse osutajat, et tõkendi kohaldamise põhjus on ära langenud, misjärel peab ta järgmise tööpäeva jooksul selle ära võtma.

Punkt 14 – MTVS-i täiendamine §-ga 23⁶: „Käesoleva seaduse peatüki 2⁴ rakendamine“

Käesolev norm koosneb kahest lõikest.

Lõike 1 näol on tegemist üleminekusättega, mille eesmärgiks on vähendada platvormihaldurite halduskoormust ning anda neile rohkem aega, et rakendada hoolsusmeetmeid nende müüjate suhtes, kes on eelnõu jõustumise seisuga juba platvormil registreeritud. Üleminekusäte on vajalik põhjusel, et platvormihalduril ei pruugi olemasolevate müüjate osas olla neid andmeid, mis on vajalikud teabe esitamise kohustuse nõuetekohaseks täitmiseks, mistõttu peab platvormihaldur kõnealuseid andmeid täiendavalt küsima. See on aga eeldatavasti oluliselt aeganõudvam protsess võrreldes sama teabe saamisega uutelt müüjatelt registreerimisprotsessi käigus.

Lõige 2 sätestab sisuliselt analoogse üleminekusätte, kuid seda platvormihalduri vaatest, st kui isik või õiguslik moodustis alustab tegevust platvormihaldurina nii nagu see on defineeritud MTVS § 20²³ lõikes 1, siis on tal samuti aega täita platvormihalduriks saamise aasta kohta käivad hoolsusmeetmed järgmise kalendriaasta lõpuks. Meetme eesmärgiks, nagu lõike 1 puhul, on vähendada halduskoormust ja anda nõ „puhverae“, et harjuda aruandlusreeglite täitmiseiga.

Mõlema lõike puhul tuleb teave esitada hoolsusmeetmete täitmise aastale järgneval kalendriaastal, hiljemalt 31. jaanuaril.

Punkt 15 - MTVS-i normitehnilise viite muutmine

Seaduse normitehnilisele märkusele lisatakse viide eelnõuga üle võetavale halduskoostöö direktiivi muutvale ja täiendavale direktiivile 2021/514 (ELT L 104, 25.03.2021, lk 1–26).

§ 2. MKS-i muutmine

Punkt 1 – MKS §-i 51¹ täiendamine lõikega 4¹

Direktiiviga kehtestati õigusraamistik kahe või enama liikmesriigi maksuhalduri ühise maksukontrolli läbiviimiseks. Ühine maksukontroll on direktiivis määratletud kui asjaomaste liikmesriikide pädevate asutuste poolt eelnevalt kokkulepitud ja kooskõlastatud viisil nende juhtumite läbivaatamise, mis on seotud ühe või mitme isikuga, kes pakuvad neile ühist või täiendavat huvi.

Ühise maksukontrolli tagatisteks direktiivis on: a) isikute küsitlemine, dokumentidega tutvumine; b) tõendite arvestamine; c) maksumaksja õiguste ja kohustuste võrdsus.

Direktiivi artikkel 12a sätestab ühise maksukontrolli taotlemise korra; taotlusele vastamise ja selle tagasilükkamise tingimused; korralduslikud alused; kohustuse maksukontrolli tulemustes ühiselt kokku leppida ja lõpparuanne koostada ning järgnevad menetlustoimingud, sh isikute teavitamise ühise maksukontrolli tulemustest.

Ühise maksukontrolli taotluse võib maksuhaldur tagasi lükata vaid põhjendatud juhtudel. Direktiiv esitab tagasilükkamise põhjuste mittetäieliku loetelu.

Ühine maksukontroll viiakse läbi auditi toimumise liikmesriigis kehtivate menetlusreeglite kohaselt. Selle käigus kogutud tõendeid peaksid vastastikku tunnustama kõigi osalevate liikmesriikide pädevad asutused.

Pädevatel asutustel on kohustus leppida kokku juhtumi faktides ja asjaoludes ning nad peaksid püüdma jõudma kokkuleppele auditeeritava(te) isiku(te) maksukohustuse ulatuses. Ühised järeldused tuleb esitada lõpparuandes ning nendega arvestada maksuotsuse andmisel. Kontrollitavat isikut tuleb maksukontrolli tulemustest ja lõpparuandest teavitada 60 päeva jooksul lõpparuande esitamisest.

Ühise maksukontrolli võimaluse näeb täna ette nõukogu määrus (EL) 2018/1541, 2.10.2018, millega muudetakse määruseid (EL) nr 904/2010 ja (EL) 2017/2454 seoses meetmetega, millega tõhustatakse halduskoostööd käibemaksu valdkonnas (ELT 259, 16.10.2018, lk 1–11).²⁴ Seda rakendatakse MKS § 51⁵-s sätestatud maksumenetluse kaasamise õiguse kaudu. Sealne regulatsioon annab piisava aluse viia vajadusel välisriigi maksuhalduriga läbi ühiseid maksukontrolle ning rakendada otsekohalduvat EL määrust, kuid direktiivi ülevõtmise kontekstis jääb kehtivast regulatsioonist vajaka. Need normid koos maksukontrolli regulatsiooniga vajavad läbivalt täiendamist. Halduse sisese koostöö tehnilised normid sätestatakse maksuhalduri juhendiga.

²⁴ Määruse artikkel 28 lõige 2a:

Taotluse esitanud asutuste ja taotluse saanud asutuse kokkuleppel ja taotluse saanud asutuse kehtestatud korra kohaselt võivad taotluse esitanud asutuste määratud ametnikud osaleda artiklis 1 osutatud teabe kogumiseks ja vahetamiseks taotluse saanud liikmesriigi territooriumil läbiviidavates haldusuurimistes. Sellised haldusuurimised viiakse läbi ühiselt taotluse esitanud ja taotluse saanud asutuste ametnike poolt ning taotluse saanud liikmesriigi juhtimisel ja selle riigi õiguse alusel. Taotluse esitanud asutuste ametnikel on juurdepääs samadele ruumidele ja dokumentidele nagu taotluse saanud asutuse ametnikel ning neil on ka õigus maksukohustuslasi küsitleda, kui see on taotluse saanud liikmesriigi õiguse kohaselt asjaomase liikmesriigi ametnikele lubatud.

Kui see on taotluse saanud liikmesriigi õiguse kohaselt lubatud, on taotluse esitanud liikmesriikide ametnikel samad inspekteerimisvolitused nagu taotluse saanud liikmesriigi ametnikel.

Taotluse esitanud asutuste ametnike inspekteerimisvolitusi kasutatakse üksnes haldusuurimise eesmärgil.

Taotluse esitanud asutuste ja taotluse saanud asutuse kokkuleppel ja taotluse saanud asutuse kehtestatud korra kohaselt võivad osalevad asutused koostada ühise uurimisaruande.

Eeltoodust tulenevalt lisatakse MKS §-i 51¹ uus lõige 4¹, millega sätestatakse ühiste maksukontrollide läbiviimise põhialused, st: a) menetlus viiakse läbi menetlustoimingu tegemise riigis kehtivate reeglite kohaselt ning b) maksuametnik on menetluses piiratud volitustega, mis tal on oma koduriigis, kui samad õigused on ette nähtud ka menetlustoimingu tegemise riigi õigusnormidega. Ühise maksumenetluse läbiviimise riigis kehtivad täiendavad maksuametniku volitused välisriigi maksuametnikule ei laiene, kui neid volitusi ei näe ette tema asukohariigi õigusnormid.

MKS § 51¹ lõikega 4¹ võetakse üle direktiivi artikkel 12a lõige 2 (ühisauditi korraldus) ja lõike 4 teine lõik (menetlustoimingud peale ühisauditi).

Punkt 2 – MKS § 51² lõike 1 muutmise

Maksuhalduri piiriülese teabevahetuse ulatust määratlevale sättele lisatakse viide halduskoostöö direktiivi kohaldamisalale. Kuigi MKS § 51¹ sätestab maksuhalduri halduskoostöö õigusliku aluse kõige avaramas vormis, tekitab praktikas küsimusi MKS § 51² lõikes 1 sätestatud teabevahetuse aluse kitsas seotus maksunõuete sissenõudmise direktiivist tulenevate kohustustega. Teabevahetus on praktikas sagedasem maksumenetluse raames ehk halduskoostöö direktiivi reguleerimisalas. Direktiivide ühetaolise ülevõtmise huvides ühtlustatakse viited.

Punkt 3 – MKS § 51⁵ muutmise

MKS § 51⁵ näeb täna ette võimaluse kaasata maksumenetlusesse välisriigi maksuametnikud ning osaleda välisriigis läbiviidavas maksumenetluses, kuid direktiivi ülevõtmiseks on tarvis läbivalt lisada seadusesse ühiseid maksukontrolle võimaldavad üksikasjad.

Lõike 1 esimeses lauses on lisatud välisriigi maksuametniku kaasamine menetlustoimingute juurde ning lisatud kaasamise tingimusena välisriigi pädeva asutuse sellekohane taotlus. Uudse võimalusena võimaldatakse direktiivist tulenevalt osaleda menetlustoimingu juures elektrooniliste sidevahendite kaudu. Lõikes 1 on säilitatud kaasamise eeldusena tingimus, et välisriigi pädev asutus tagab menetluses maksusaladuse kaitse. Muutmata kujul on ka MTA ametniku õigus osaleda maksumenetluses välisriigis.

Lõikesse 2 on lisatud välisriigi maksuametniku õigus küsitleda Eestis läbiviidava maksumenetluse raames maksukohustuslast või kolmandat isikut.

MKS §-i § 51⁵ lisatakse lõige 3, mis tagab isikule rahvusvahelise ametiabi raames läbiviidavas maksumenetluses samad õigused kui ainult MTA poolt läbiviidavas maksumenetluses, sätestades, et isikule tagatakse kõik käesolevast seadusest tulenevad õigused ja kohustused, sealhulgas kaebeõiguse teostamisel. Kaebeõiguse teostamine hõlmab siin mistahes vaidmenetlust ning õigust pöörduda vaidluse lahendamiseks kohtusse.

Lõikega 1 võetakse üle direktiivi artikkel 12a lg 1 (ühisauditi taotlemine, vastamine, tagasilükkamine).

Lõigetega 2 ja 3 võetakse üle direktiivi artikkel 12a lõige 3 (ühisauditi tagatised: isikute küsitlemine, dokumentidega tutvumine; tõendite arvestamine; maksumaksja õiguste ja kohustuste võrdsus).

Punktid 4 ja 5 – MKS §-i 51⁷ lõike 1 muutmise ning täiendamine lõikega 3

Direktiiviga lihtsustati teabevahetuse käigus saadud teabe laiemat kasutamist. Üldjuhul tuleb küsida andmeid jaganud riigilt luba nende kasutamiseks muudel, kui maksustamisega seotud eesmärkidel. See võib olla andmete kasutamine mõnel MKS § 29 nimetatud eesmärkidest. Loa küsimise protsess võib olla aeganõudev ning tekitada menetlustesse tarbetut viivitust. Loataotluste läbivaatamine tekitab ka täiendavat töökoormust. Luba üldjuhul antakse, kui see ühtib eesmärgiga, milleks andmeid saanud riigis on lubatud neid andmeid kasutada. Töökoormuse vähendamiseks võivad liikmesriigid koostada loetelu eesmärkidest, milleks andmeid kasutada lubatakse. See loetelu edastatakse teistele liikmesriikidele, kes ei pea enam loetelus toodud eesmärkidel andmete kasutamiseks eraldi luba küsima.

MKS 51⁷ lõikega 3 vabastatakse MTA vastavalt teabe kasutamiseks loa küsimise ja andmise kohustusest. Normiga võetakse üle direktiivi artikkel 16 lõike 2 teine lõik.

Punkt 6 - MKS §-i 55⁵ täiendamine lõikega 3¹

MKS 55⁵ reguleerib maksuhalduri selgitamiskohustust. Lõige 3 kohustab maksuhaldurit koostama maksukontrolli tulemuste kindlaksmääramiseks kontrollakti. Direktiivist tulenevad ühise maksukontrolli tulemuste fikseerimisele täiendavad nõuded, mis sätestatakse lõikega 3¹. Kui maksukontroll viidi läbi rahvusvahelise ametiabi raames koos välisriigi pädeva asutusega, tuleb kontrollaktis ära märkida maksukontrollis osalenud välisriigi pädeva asutuse ametnikud. Eraldi tuleb välja tuua need maksukohustuse kindlaksmääramise seisukohast asjakohased faktilised ja õiguslikud asjaolud, milles päevad asutused omavahel kokkuleppele jõudsid. Isikut tuleb teavitada ühise maksukontrolli tulemustest ja kontrollaktist hiljemalt 60 päeva jooksul kontrollakti koostamisest arvates.

Normiga võetakse üle direktiivi artikkel 12a lõike 4 esimene lõik (ühisauditi tulemustes kokku leppimine, lõpparuanne) ning artikkel 12a lõige 5 (isikute teavitamine ühisauditi tulemustest).

Punkt 7 – MKS §-i 59 täiendamine lõikega 1²

MKS § 59 sätestab maksumenetluses kogutud tõendid ning nende kogumise alused. Direktiiv kohustab liikmesriike tagama, et ühiste maksukontrollidega kogutud tõendeid, sealhulgas nende lubatavust, saaks hinnata samadel õiguslikel tingimustel, kui liikmesriigis muudes maksu- ja vaidmenetlustes kogutud tõendeid.

MKS § 59 täiendatakse lõikega 1², millega sätestatakse, et rahvusvahelise ametiabi raames ühise maksukontrolli käigus kogutud kõiki tõendeid hinnatakse samadel õiguslikel alustel kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud tõendeid.

Normiga võetakse üle direktiivi artikkel 12a lõike 3 punkt b (tõendite arvestamine).

Punkt 8 – MKS § 151²² lõike 4 muutmine

Komisjon on 10. oktoobri 2017. a nõukogu direktiivi (EL) 2017/1852 liikmesriikide vahel tulu või kapitali topeltmaksustamist kõrvaldavate välislepingute kohaldamisel tekkinud vaidluste lahendamise kohta²⁵ (ELT L 265, 14.10.2017, lk 1 – 14) ülevõtmise hindamisel leidnud, et direktiiv ei ole ideaalselt Eesti õigusesse üle võetud. MKS § 151²² lõiget 4 parandatakse, et tagada topeltmaksustamise vaidluste tõhus lahendamine.

MKS 151²² lõikes 4 sätestatakse, et nõuandekomisjoni esimehe määravad sõltumatud tunnustatud isikud liisu heitmise teel.

Kehtiv lõige 4 lahendab nõuandekomisjoni esimehe valimise direktiivist erinevalt, sätestades, et kui kaebust lahendavate liikmesriikide pädevate asutuste esindajad ja sõltumatud tunnustatud isikud ei jõua nõuandekomisjoni esimehe valimises kokkuleppele, võib valdkonna eest vastutav minister määrata nõuandekomisjoni esimehe käesoleva seaduse § 151³³ lõikes 1 nimetatud Komisjoni peetavast nimekirjast.

Topeltmaksustamise vaidluste lahendamise direktiivi artikkel 7 lõike 1 kohaselt kui nõuandekomisjoni ei ole artikli 6 lõikes 1 sätestatud ajavahemiku jooksul moodustatud, näevad liikmesriigid ette, et

²⁵ Direktiivi tekst on leitav veebis aadressil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017L1852&from=EN>

asjakohane mõjutatud isik võib pöörduda pädeva kohtu või muu organi või isiku poole, kes on tema riigisisese õiguses määratud sellist funktsiooni täitma (riigisisene ametisse nimetav asutus), et moodustada nõuandekomisjon. Kui liikmesriigi pädev asutus ei ole nimetanud vähemalt ühte sõltumatut tunnustatud isikut ja tema asendajat, võib mõjutatud isik taotleda kõnealuse liikmesriigi pädevalt kohtult või riigisiselt ametisse nimetavalt asutuselt sõltumatu isiku ja tema asendaja nimetamist artiklis 9 osutatud loetelust. Kui ühegi asjaomase liikmesriigi pädev asutus ei ole seda teinud, võib mõjutatud isik taotleda iga liikmesriigi pädevalt kohtult või riigisiselt ametisse nimetavalt asutuselt kahe sõltumatu tunnustatud isiku nimetamist artiklis 9 osutatud loetelust. Need sõltumatud tunnustatud isikud valivad esimehe, tõmmates sõltumatute isikute loetelust loosi kooskõlas artikli 8 lõikega 3.

Punkt 9 - MKS § 151³⁰ lõike 4 muutmine

MKS § 151³⁰ sätestab topeltmaksustamise vaidluse lahendamise kohta teabe avaldamise. Direktiivi artikkel 18 lõike 5 kohaselt peab maksuhaldur edastama avaldatava teabe viivitamatult komisjonile. MKS § 151³⁰ lõikes 4 puudub sõna „viivitamatult“. Eelnõuga see eksimus parandatakse ning lisatakse normile puuduv sõna.

Punkt 10 - MKS-i normitehnilise viite muutmine

Seaduse normitehnilisele märkusele lisatakse viide eelnõuga üle võetavale halduskoostöö direktiivi muutvale ja täiendavale direktiivile 2021/514 (ELT L 104, 25.03.2021, lk 1–26).

§ 3. Seaduse jõustumine

Rahvusvahelise ametiabi raames ühiste maksukontrollide läbiviimist reguleerivad normid on planeeritud direktiivi juhiste järgi jõustuma 2024. aasta 1. jaanuaril.

Ühised maksukontrollid on reguleeritud järgmistes eelnõuga välja töötatud MKS normides:

- MKS § 51¹ täiendamine lõikega 4¹ (ühisele maksukontrollile MKSi kohaldamine, maksuametnike enda koduriigi volituste rakendamine)
- MKS § 51⁵ muutmine (ühise maksukontrolli õiguslik alus, maksumaksja õiguste kaitse)
- MKS § 55⁵ täiendamine lõikega 3¹ (kontrollakt)
- MKS § 59 täiendamine lõikega 1¹ (tõendite samaväärsus).

Ülejäänud MKS muudatused ning MTVS muudatused on planeeritud jõustuma 2023. aasta 1. jaanuaril, kuna see on direktiivist tulenevate teiste muudatuste rakendamise tähtaeg. Platvormihaldurite aruandluse kontekstis tähendab see seda, et alates 2023. aasta 1. jaanuarist peavad nad rakendama hoolsumeetmeid oma platvormidel tegutsevate müüjate suhtes ning et esimest korda esitatakse teavet üldreeglina aastal 2024.

Eelkirjeldatud jõustumise tähtaeg on sobilik ka finantskontode alase infovahetuse muudatuste rakendamiseks ning maksuskeemide alase teabevahetuse direktiivi ja topeltmaksustamise vaidluste lahendamise direktiivi ülevõtmise paranduste rakendamiseks.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga võetakse direktiivist *expressis verbis* üle mõisted, mis on legaaldefiniitsioonina fikseeritud MTVS-i peatükis 2⁴. Nendeks on:

- 1) Platvorm – määratletud MTVS §-s 20²⁰;
- 2) Aruandekohustusega hõlmatud tegevus – määratletud MTVS §-s 20²¹;
- 3) Müüja – määratletud MTVS § 20²² lõikes 1;
- 4) Aruandlusega hõlmatud müüja – määratletud MTVS § 20²² lõikes 2;
- 5) Aruandlusest välistatud müüja – määratletud MTVS § 20²² lõikes 3;
- 6) Platvormihaldur – määratletud MTVS § 20²³ lõikes 1;

- 7) Teabeandja – määratletud MTVS § 20²³ lõikes 2;
- 8) Liiduväline platvormihaldur – määratletud MTVS § 20²³ lõikes 3.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidule õigusele ning peajasjalikult võetaksegi käesoleva eelnõuga üle direktiiv 2021/512.

Direktiivi ja seaduseelnõu vastavustabel on fikseeritud käesoleva seletuskirja lisana.

6. Seaduse mõjud

a) PLATVORMIDE ARUANGLUSREEGLID

Üldist

Seaduse rakendamise seonduvate mõjude adekvaatne hindamine on võimalik alles pärast seaduse sisulist rakendamist – konkreetselt alles aastal 2024, mil MTA-le laekub esimest korda teavet platvormide ning neil tegutsevate müüjate kohta. Enne nimetatud teabe saamist jäävad mistahes mõjuanalüüsid valdavalt spekulatiivseks, sest riigil puuduvad tõsikindlad andmed platvormimajanduse suuruse kohta, ehk:

- kui palju platvormihaldureid Eestis tegutseb;
- kui palju Eesti maksukohustuslastest müüjaid platvormidel (nii Eesti kui ka välismaa platvormidel) tegutseb ja tulu teenib;
- millises vormis müüjad platvormidel tegutsevad (kas füüsiliste isikutena, FIE-dena, äriühingutena jms);
- kui suur on maksuauk platvormimajanduses;
- jne.

Põhjus, miks riik platvormimajandusest ammendavat ülevaadet ei oma on tingitud sellest, et platvormihaldurid ei pea riiki millestki teavitama, nad ei pea ennast kuskil spetsiifiliselt (platvormihaldurina) registreerima ega taotlema oma tegevuse jaoks luba, samuti ei ole neil kohustust informeerida riiki müüjatest, kes nende platvormidel tegutsevad. See võimaldab müüjatel kogumis tegutseda platvormidel varjatult ning ei saa välistada, et arvestatav osa müüjatest seda ka teevad, iseasi kas tahtlikult või teadmatusel. Eksisteerivad küll mõned makromajanduslikud analüüsid ja hinnangud platvormimajanduse suuruse osas, ent nende abstraktsusaste on liiga kõrge, et neid kasutada riikliku järelevalve tagamiseks.²⁶ Ühtlasi on MTA varasemalt sõlminud kokkuleppeid mõningate platvormidega (nt AirBnB), kus nad edastavad vabatahtlikult MTA-le teavet nende müüjate kohta, kes on selleks nõusoleku andnud,²⁷ ent tuleb rõhutada, et need on üksikud kokkulepped, mis tõenäoliselt moodustavad võrdlemisi väikese osa platvormimajanduse tegelikust suurusel.

Eeltoodust tulenevalt võib seaduse mõjude analüüs jääda mõneti abstraktseks. Mõjude analüüsimisel lähtutakse 2012. aastal avaldatud Justiitsministeeriumi ja Riigikantselei koostatud dokumendist „Mõjude hindamise meetodika“.²⁸ Lähtuvalt kaasneva mõju iseloomust ning spekulatiivsusest, käsitletakse mõjusid võrdlemisi abstraktselt.

²⁶ Vt näiteks: K. Eljas-Taal; K. Rõa; A. Lauren; J. Vallistu; K. Müürisepp. Technopolis group ja Ernst & Young Baltic AS. „Jagamismajanduse põhimõtete rakendamine Eesti majandus- ja õigusruumis. Lõpparuanne.“ 14. november 2016 – kättesaadav: <https://www.mkm.ee/sites/default/files/lopparuanne.pdf> (sisenetud: 25.01.2022).

²⁷ Vt selle kohta: <https://www.emta.ee/en/news/estonia-and-airbnb-sign-unique-agreement-host-income-tax> (sisenetud: 25.01.2022).

²⁸ Vt selle kohta:

https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/mojude_hindamise_meetodika.pdf (sisenetud: 25.01.2022).

6.1 Majanduslikud mõjud

SIHTRÜHM: platvormihaldurid

Mõju ettevõtluskeskkonnale ning ettevõtjate tegevusele. Käesoleva eelnõuga kehtestatakse platvormihalduritele perioodiline kohustus koguda, kontrollida ning edastada platvormil tegutsevate müüjate kohta teavet. Selline teabe kogumise ja edastamise kohustus võib aga mõjutada platvormidel tegutsevate müüjate arvu ning sellel läbi platvormihaldurite konkurentsivõimet, kuivõrd müüjate arvust sõltub eeldatavasti platvormihaldurite majanduslik edukus.

Ühest küljest muutub müüjatele oma maksuasjade korrashoidmine lihtsamaks – seda ennekõike füüsiliste isikute vaatest, kes iseenesest sooviksid platvormide vahendusel näiteks aja- või ülesandepõhise teenusega tegeleda, ent kes seda siiski ei tee kartusest rikkuda maksuseadusi või vastumeelsusest tegeleda maksuarvestusega, ennekõike tuludeklaratsiooni esitamisega. Aruandlusreeglite kohaselt hakkaksid vajalikud andmed laekuma MTA-le aga platvormihaldurilt ja automaatse teabevahetuse korras partnerjuriidiksioonide pädevatelt asutustelt, mida seejärel saaks vähemalt teoorias kasutada füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide eeltäitmiseks. Kui teooria peaks muutuma praktikaks, siis piirduks sellisel juhul füüsilise isiku maksuarvestusega seonduv halduskoormus vaid eeltäidetud tuludeklaratsiooni kinnitamisega või parandamisega. Täiendav mugavus maksuasjade korrashoidmiseks võib seega motiveerida rohkem füüsilisi isikuid platvormidel tegutsema, mis eelduslikult suurendaks ka platvormihaldurite tulu ning konkurentsivõimet. Kõnealune positiivne mõju on ilmselt väikesem juriidilistest isikutest müüjate puhul, kes oma juriidilisest vormist tulenevalt on eeldatavasti juba harjunud spetsiifilisema maksuarvestuslike ja laiemate raamatupidamisalaste kohustustega.

Teisest küljest võib aga aruandluskohustus vähendada platvormidel tegutsevate müüjate arvu just nimelt põhjusel, et perioodilise teabe esitamisega kaotavad paljud müüjad ebaausa konkurentsieelse maksude mittetasumise näol. Maksude nõuetekohane tasumine tähendab tahes tahtmata väiksemat kasumit ning teatud müüjate puhul ilmselt ka edaspidist kahjumit, kuivõrd kogu tegevuse kasumlikkus võis sõltuda teenitud tulu mittedeclareerimisest. Seejuures ei ole suuresti oluline, kas maksude mittetasumine oli tingitud tahtlusest või teadmatuses – igal juhul, kui edaspidiselt ei paku platvormil tegutsemise soovitud tootlust, siis võidakse platvormidelt lahkuda või minna üle konkureerivatele platvormidele. Müüjate arvu vähenemisel on kahtlemata negatiivne mõju platvormihalduritele, ent seda negatiivset mõju ei ole vaja vältida ega peagi vältima. Platvormihaldurite ärimudel, mille konkurentsivõime sõltub kas otseselt või kaudselt sellest, et platvormikasutajad tegeleksid maksupettuse või maksudest kõrvalehoidumisega, on nii juriidiliselt kui ka eetilisel taunitav.

Mõju ulatus seega võib avalduda nii positiivselt kui ka negatiivselt. Spekulatiivse hinnangu kohaselt võib ulatust pidada vähemalt keskmiseks. Aruandlusreeglitest tingitud mõju sagedus on pigem väike, sest peaaegselt on tegemist ühekordse muutusega. Mingi hetk normaliseerub uus olukord ning muutub platvormimajanduse iseenesest mõistetavaks osaks. Normaliseerumiseni võib aga eelnõu vastuvõtmisest tingitud mõju olla mõneti vältav, sest platvormidel tegutsevate müüjate arv võib nii ühes kui teises suunas kõikuda.

Sihtrühma suurust ei ole käesoleva seisuga võimalik tõsikindlalt määrata, sest nagu eelnevalt öeldud, ei ole platvormihalduritel kohustust enda tegevust kuskil registreerida, taotleda oma tegevuseks luba, samuti teavitada MTA-d sellest, et nad on platvormihaldurid/teabeandjad. Eeldades platvormihaldurite õigusküsimust, peaks sihtrühma suurus selguma tõsikindlalt alles aastal 2024, mil toimub esmane teabe edastamine ning automaatne teabevahetus MTA-ga. Igal juhul, tuleb sihtrühma suurust hinnata suureks, sest see hõlmab (vaid väheste eranditega) peaaegu kõiki Eestis tegutsevaid platvormihaldureid. Lisaks hõlmab see kõiki platvormihaldureid globaalses mõttes, kes peaksid ennast Eestis aruandekohustuslikuks registreerima.

Regulatsiooniga kaasneb ebasoodne risk õiguselgusetuse näol – tuleb mõnda, et aruandlusreeglid ning selles sisalduv terminoloogia on uus ning võib seetõttu tekitada mitmeti mõistetavust. Näiteks võib mõni juriidiline isik pidada ennast ekslikult platvormihalduriks ning tekitada sellega endale tarbetut halduskoormust. Paralleelselt, faktiliselt ja õiguslikult platvormihaldurina käsitletav juriidiline isik võib ennast selleks mitte pidada ja tuua selliselt endale kaasa suurema halduskoormuse riikliku järelevalve näol. Kõnealuse riski maandamiseks on MTA-l võimalik väljastada oma veebilehel juhendeid ja selgitusi.

Mõju halduskoormusele. Hooldusmeetmete rakendamise ning teabe esitamise kohustuse täitmine eeldab platvormihalduritele nii ühekordseid kui ka alalisi kulutusi.

Ühekordne kulutus on tingitud infotehnoloogilise taristu loomisest, mis võimaldab platvormihalduril operatiivselt koondada ning edastada nõutud teavet.

Alalised kulutused seonduvad perioodilise kohustusega rakendada hooldusmeetmeid ning edastada teavet. Iga jooksva aasta 31. detsembriks (st 31. detsembri seisuga) peab platvormihaldur tuvastama oma platvormil aruandlusega hõlmatud müüjad (st koguma nende kohta andmeid ning eeldama nende residentsust) ning edastama nõutava teabe MTA-le sellele järgneva kalendriaasta 31. jaanuariks. Kõnealune halduskoormus sõltub aga sellest, kui palju on platvormihalduril aruandlusega hõlmatud müüjaid ning kuidas on platvormihaldurid oma infotehnoloogilised süsteemid üles ehitanud. Küll aga ei tohiks kõnealune kohustus olla märkimisväärselt koormav, sest suur hulk nõutavat teavet peaks juba olema platvormihalduri valduses – ühelt poolt andmed müüja isiku kohta, mis on vajalik kehtiva tsiviilõigusliku lepingu sõlmimiseks platvormihalduri ja müüja vahel; teiselt poolt andmed teenitud tulu ja osutatud aruandlusega hõlmatud tegevuste kohta, mis tõenäoliselt genereeritakse pelgalt platvormi kasutamisega.

Mõju ulatust ning sagedust tuleb pidada suureks, sest platvormide lõikes võib hooldusmeetmetele ning aruandlusnõuetele allutatud müüjaid olla tuhandeid – seda sõltumata sellest, et juba kontrollitud müüjate suhtes ei ole vaja üldreeglina hooldusmeetmeid läbi viia järgmised 36 kuud. Teabe edastamine toimub sellest hoolimata iga aasta, rääkimata uute müüjate osas hooldusmeetmete läbiviimisest.

Sihtrühma suurust ei ole käesolevas staadiumis võimalik tõsikindlalt hinnata – see selgub enamjaolt aastal 2024, mil toimub esmane teabe esitamine platvormihaldurite poolt. Ebasoodsate mõjude esinemise riske on eelnevalt juba käsitletud.

Mõju ettevõtete vahelisele konkurentsile. Kuivõrd aruandlusreeglid suurendavad platvormihaldurite halduskoormust, siis tahes tahtmata muudab see keerulisemaks uute platvormihaldurite turule tuleku. Samas tuleb rõhutada, et nii direktiivis kui ka OECD mudelreeglites ettenähtud aruandlusreeglite kohaldamisala ei ole kõikehõlmav – näiteks on kohaldamisalast väljas selliseid platvormid, mis ei vahenda aruandlusega hõlmatud tegevust, näiteks vallasasjade rendile andmine, raha laenamine, mittemateriaalsete hüvede müümine/litsentseerimine jne. Ei saa välistada, et käesoleval regulatsioonil on kannustav mõju selliste platvormide loomiseks ja turule tulekuks.

SIHTRÜHM – platvormidel tegutsevad müüjad

Mõju ettevõtluskeskkonnale, ettevõtjate tegevusele ning ettevõtjate vahelisele konkurentsile. Kehtestatavad aruandlusreeglid võivad mõjutada müüjaid nii positiivselt kui ka negatiivselt.

Nagu eelnevalt öeldud, võib positiivne mõju seisneda selles, et oma maksuasjade korrashoidmine ning seega oma kaasaaitamiskohustuse täitmine MTA ees muutub oluliselt lihtsamaks.

Mõju on negatiivne aga sellistele müüjatele, kes praegu ühel või teisel põhjusel oma platvormide vahendusel teenitud tulu ei deklareeri või teevad seda vaid osaliselt. Edaspidi peavad nad arvestama oma tulude vähenemist maksukohustuste võrra ning see võib omakorda negatiivselt mõjutada nende üldist majanduslikku edukust ning konkurentsivõimet. Kõnealune negatiivne mõju ei kujuta endast

siiski probleemi, mida tuleks lahendada või kuidagi leevendada, vaid tegemist ongi seaduste kohasest täitmisest tingitud koormusega, mida riigil on mitte ainult juriidiline õigus, vaid ka moraalne kohustus nõuda. Küll aga tuleb rõhutada, et kõik „müüjad“ ei lange käesoleva eelnõu kohaldamisalasse – näiteks müüjad, kellel on platvormihalduriga töölepinguline suhe. Praktikast võivad töölepingulises kas *de facto* või *de iure* olla näiteks toidukullerid, kellelt peab platvormihaldur maksu kinni pidama ja MTA-le kandma.²⁹

Ühtlasi on aruandlusreeglitel turgu korrastav mõju, st see võrdsustab konkurentsitingimused platvormil tegutsevate müüjate ja nõ platvormil mittetegutsevate müüjate vahel, kes pakuvad MTVS § 20²¹ lõikes 1 kirjeldatud teenuseid läbi nõ traditsioonilise ettevõtluvormi.

Mõju halduskoormusele. Aruandlusreeglite tõttu peavad olemasolevad müüjad ning uued müüjad hakkama esitama platvormihalduritele andmeid enda kohta selleks, et platvormihaldur saaks nõuetekohaselt oma aruandluskohustust täita. Andmete esitamine toimuks eeldatavasti platvormile kasutajaks registreerimisel ning müüjad peavad arvestama, et ka edaspidi võivad platvormihaldurid nõuda neilt esitatud andmete uuendamist, kontrollimist või kinnitamist. Samas ei saa välistada, et platvormihaldurid valdavad juba nõutud andmeid ning eraldiseisvat andmete kogumist olemasolevatelt müüjatelt ei toimu, vähemalt suuremas osas – see aga sõltub spetsiifilise platvormi ärimudelidest ning sellest, kui palju selliseid platvorme juba praegu turul tegutseb. Samuti tuleb arvestada sellega, et kui kord on platvormihaldur andmed kogunud, siis ei ole tal reeglina vaja neid andmeid uuesti koguda järgmise 36 kuu jooksul – eeldusel, et andmed ei ole selle perioodi jooksul minetanud ühel või teisel põhjusel oma usaldusväärsust.

Eeltoodud arvestades võib mõju ulatust ning sihtgrupi suurust pidada pigem suureks, sest see hõlmab kõiki platvormidel tegutsevaid müüjaid (üldine suurusjärk selgub aastal 2024). Mõju sagedus on siiski pigem väike, sest andmeid tuleks tõenäoliselt esitada üks kord (platvormile registreerimisel või platvormihalduri nõudmisel) iga 36 kuu tagant. Ebasoodsate mõjude esinemise riski ei tuvastatud.

SIHTRÜHM – elektroonilise sideteenuse osutaja

Mõju halduskoormusele. Eelnõuga sätestatakse MTA-le õigus nõuda elektroonilise sideteenuse osutajalt platvormihalduri suhtes teatud juhtudel kahte tüüpi nõ sanktsiooni rakendamist: 1) hoiatuse lisamist platvormile, mis kuvatakse kasutajale igakordsel sisenemisel platvormile; 2) platvormi kui sellise blokeerimist. Mõlema abinõu rakendamine tähendab elektroonilise sideteenuse osutajatele teatavaid kulutusi. Samas tuleb rõhutada, et tegemist ei ole kvalitatiivselt uute meetmetega – kirjeldatud hoiatus ning blokeerimine on ühel või teisel kujul ettenähtud teatud portaalide jaoks juba kehtivas seadusandluses, näiteks tarbijakaitseseaduses ja hasartmänguseaduses. Uudsuse puudumise tõttu tuleks mõju ulatust pidada väikeseks.

Kõnealuse mõju saabumine on juhuslik, kuivõrd see sõltub sellest, kas platvormihaldur täidab oma teabe esitamise ja registreerimise kohustust või mitte. Mõju sagedust võib seega samuti pidada pigem väikeseks.

Sihtgrupi suurust ei ole käesoleva seisuga võimalik hinnata, sest riigil puudub ammendav ülevaade sellest, kui palju elektroonilise sideteenuse osutajaid Eestis on.

Esineb ebasoodne risk, et elektroonilise side teenuse osutajat koormatakse näiteks ettekirjutusega rakendada blokeerimist sellise platvormihalduri suhtes, kes tegelikult ei ole käsitletav

²⁹ Kui aga toidukullerite näol on tegemist ettevõtjatega, siis nad siiski langevad käesoleva eelnõu kohaldamisalasse, ehk nad peavad arvestama edaspidi maksuseaduste kohase täitmisega. Kullerid on siinkohal spetsiifiliselt välja toodud, sest digiplatvormide kontekstis on olnud omajagu õiguslikke vaidlusi selle kohta, kas nad on töötajad või nõ „vabakutselised“, kellele töötajale omased õiguslikud garantiid ei laiene. Vt selle kohta <https://www.reuters.com/business/deliveroo-fined-by-french-court-abusing-freelance-status-its-riders-2022-04-19/> (sisenetud: 21.04.2022).

„platvormihaldurina“ või kelle suhtes ei ole veel kõik muud pehmemad abinõud ammendunud. Riski teke on tingitud asjaolust, et tõkendite rakendamine on MTA kaalutusõigus, mille kasutamisel võib tahes tahtmata tekkida kaalutusvigu. Sellisel juhul on elektroonilise side osutajal võimalik esitada vaie või taotleka kahju hüvitamist riigivastutuse korras.

6.2 Mõju riigiasutuste töökorraldusele

SIHTRÜHM: MTA

Mõju töökorraldusele ja töökoormusele. Eelnõu jõustumisel kohustub MTA vastu võtma platvormihaldurilt edastatava teabe ning vahetama seda automaatse teabevahetuse korras nii EL liikmesriikidega kui ka partnerjurisdiktsioonidega, samuti saama ka ise automaatse teabevahetus korras samasisulist teavet. Kõnealuseid andmeid kasutatakse peaaesjalikult riikliku järelevalve otstarbeks. Ühtlasi annaks laekuv teave informatsiooni Eesti platvormimajanduse suuruse kohta, st kui palju on Eestis tegutsevaid platvormihaldureid, kui palju Eesti maksukohustuslastest müüjaid nendel platvormidel tegutsevad, kui palju tulu nad teenivad jne.

Kuigi võiks eeldada, et see tähendaks MTA-le olulist töökoormuse kasvu, siis tuleb märkida, et MTA saab ka praegu loetud platvormihaldurilt andmeid nende platvormidel tegutsevate müüjate kohta – seda küll vabatahtlikkuse põhimõttel sõlmitud andmete esitamise kokkulepete raames. Samas, käesoleva eelnõuga rakendatav aruandlusrežiim on oluliselt detailsem, seejuures reguleerib see ka teabe edastamise vormi, ja kahtlemata eeldaks MTA-lt teatud määral kohandumist uute kohustuste ning võimalustega maksuseaduste nõuetekohase täitmise tagamiseks. Mõju ulatust tuleks seega pidada suureks.

MTA hakkaks teavet saama kord aastas, seega mõjude esinemise sagedust võib pigem pidada väikeseks. Samas ei saa välistada, et regulatsioonipõhine mõju avaldub tihedamalt, näiteks juhul, kui on vaja teatud platvormihaldurite suhtes rakendada riikliku järelevalve mehhanisme (nt blokeeringut).

Aruandlusreeglitest tingitud andmete vastuvõtmise ning töötlemisega hakkab kokku puutuma ca 2-3 MTA ametnikku. MTA ametnikkonnast moodustab see umbes 0,21%, mistõttu võib sihtrühma suurust käsitleda pigem väikesena.

Riske ebasoodsate mõjude esinemiseks ei tuvastatud.

b) MAKSUALASE HALDUSKOOSTÖÖ DIREKTIIVI MUUDE TÄIENDUSTE NING PARENDUSTE ÜLE VÕTMINE

Eelnõuga üle võetavad maksuhaldurite koostööd tõhustavad muudatused ei too kaasa olulisi mõjusid maksumaksjatele.

Litsentsitasu lisamine maksuhaldurite jagatavate andmete hulka ning eelotsuste kohta üksikasjalikuma teabe jagamine, samuti teabevahetuse teel saadud teabe muuks otstarbeks kasutamise tingimuste lihtsustamine mõjutavad vaid MTA-d. Litsentsitasu ja eelotsuste puhul on tegemist MTA-l olemas oleva teabe jagamisega teiste liikmesriikidega. Maksukohustuslastele täiendavaid kohustusi sellega seoses ei panda.

Maksukohustuslast võib vähesel määral puudutada ühise maksukontrolli võimaluse laiendamine otseste maksude alase koostöö vormina. Ühine maksukontroll ei ole seaduses uus kontseptsioon ning seda võimalust on MTA ka praktikas mõningates käibemaksukohustuse kindlaksmääramise menetlustes kasutanud. Maksukontrolli reeglistik jääb maksukohustuslase jaoks samaks ning maksukohustuslaste õigused on tagatud senises mahus. MTA hinnangul ei too muudatus kaasa suurt ühiste maksukontrollide arvu kasvu.

Topeltnmaksustamise vaidluste lahendamise direktiivi ülevõtmise paranduste sisseviimine ei too kaasa tuntavaid mõjusid maksukohustuslastele ega MTA-le.

Piiriüleste skeemide alase teabevahetuse reeglite muudatused mõjutavad maksunõustajaid, kes osutavad piiriülese skeemi väljatöötamisel kaasabi. Nemad peavad hakkama MTA-le esitatava aruande tähtaega lugema abi andmise päevast arvates, st erineval ajal kui peamine teabeandja. Maksunõuga kaasabi osutamine on väga harv ning võimalik mõju on vähene.

Tuntavam mõju on täiendava kogumispensioni kindlustuslepingu hõlmamisel finantskontode alase teabevahetusega. Nende suhtes tuleb edaspidi kohaldada kõiki hoolsusmeetmeid, mida nõ tavaliste finantskontode puhul ning tuvastada, kas nõ konto omanikuks on mitteresident ning kas selle pensionilepingu osas tuleb esitada tavapärase teave MTA-le. Mõju ei ole suur, kuna väga vähesed sellised pensionilepinguid on sõlmitud mitteresidendiga. Eesti residentide pensionilepingute osas finantskontode alane teabevahetus ei rakendu.

7. Seaduse rakendamise seotud riigi tegevused, eeldatavad kulud ja tulud.

7.1 Seaduse rakendamise seotud riigi tegevused

Käesoleva eelnõu jõustumisega tekib MTA-l kohustus võtta perioodiliselt vastu platvormihaldurilt platvormialast teavet, samuti vahetada seda teavet automaatse teabevahetuse korras teiste liikmesriikidega ning teabevahetuse kokkuleppe olemasolul ka EL väliste riikide ja jurisdiktsioonidega. Paralleelselt, MTA hakkab platvormialast teavet saama ka teistelt liikmesriikidelt, välisriikidelt ning jurisdiktsioonidelt *quid pro quo* korras.

Kuna MTA on seni saanud loetletud platvormihaldurilt teavet nende vaheliste kokkulepete alusel, siis ei ole eelnõuga tekkivad kohustused iseenesest midagi uut. Samas, eelnõuga kehtestatava aruandluse ulatus on oluliselt laiem ning sellele lisandub automaatse teabevahetuse kohustus, ehk teataval määral peab MTA oma töökorraldust ning olemasolevaid ressursse siiski üle vaatama. Sellegipoolest on ebatõenäoline, et MTA-l läheks vaja täiendavat inimressurssi, küll aga on seaduse rakendamiseks vaja välja töötada omajagu IT lahendusi, mis võimaldaksid realiseerida andmete vastuvõtmist (erinevad ekraanivormid, pääsuõigused jne) ning ka nende vahetamist nii sissetuleva kui ka väljamineva teabe taamal.

7.2 Seaduse rakendamise seotud riigi eeldatavad kulud ja tulud

Regulatsiooni rakendamine eeldab MTA-le arenduskulusid. Ühekordse kuluna läheb kuni 2 miljonit eurot (ilma käibemaksuta) teabe vastuvõtmiseks ning vahetamiseks vajaliku elektroonilise taristu väljaarendamiseks ning sellele lisandub iga-aastane hooldus- ja täiendamiskulu ca summas 63 000 eurot (ilma käibemaksuta). Viimased hinnad uutele rakendustele on jäänud vahemikku 1,3 kuni 1,5 miljonit eurot, kuid kuna arendustööd toimuvad 2023. aastal, siis ei saa välistada, et selleks ajaks tõusevad IT tööde maksumuse tunnihinnad veelgi. MTA on hinnanud ainuüksi direktiivi põhise aruandlusreeglite rakenduse väljatöötamise keerukuse võrreldavaks nn „*One Stop Shop*“ (OSS) süsteemiga ning sellest ka eelkirjeldatud kuluprognosid.

Aruandlusreeglid suurendavad edaspidiselt märkimisväärselt platvormimajanduse läbipaistvust ning teevad põhimõtteliselt võimalikuks riikliku järelevalve teostamise platvormidel tegutsevate müüjate üle. Efektivsema riikliku järelevalve võimekusega kaasneb maksutulude suurenemine. MTA on analüüsinud ning muuhulgas üritanud prognoosida maksutulude suurenemise suurusjärku nende platvormide pinnalt, mille kohta on riigil kõige rohkem andmeid – ennekõike AirBnB ja Bolt.

Aastal 2019 deklareeris AirBnB kaudu tulu 549 füüsilist isikut summas 1,5 miljonit eurot, kusjuures keskmise deklareeritud tulu suuruseks oli 2732 eurot. Samas, AirDNA andmed viitavad sellele, et AirBnB teenusepakkujaid on Eestis vähemalt 2962, ehk potentsiaalne tulu võiks küündida tegelikult 8,1 miljoni euroni. Tegemist on ligi viis korda suurema arvuga, millest saamata jääv tulumaks on ca 1,6

miljonit eurot. See prognoos on siiski 2019 aasta seisuga ning arvestades platvormimajanduse kasvutendentse (eriti nüüdsel COVID perioodil, kus platvormitöö pakub täiendavaid sissetulekuvõimalusi) ei saa välistada, et teenitud tulu ning sellest omakorda laekumata tulumaks on suurenenud.

Bolt-i puhul on suurusjärgud AirBnB-ga võrreldavad. Aastal 2019 deklareeris Bolt-i kaudu tulu saamist 349 füüsilist isikut summas 1 096 000 eurot, seejuures oli keskmise deklareeritud tulu suuruseks 3140 eurot. Bolt-i tegelike juhtide arv on MTA-le paraku teadmata. Spekuleerides Majandustegevuse Registrist väljastatud info põhjal oli tol perioodil väljastatud 1846 Bolt Services EE OÜ (14339972) märkega taksoveoluba. Tegelik arv võib olla ka suurem, sest ei saa välistada, et mõned Bolt-i juhid sõidavad ilma vastavasisulise loata. Igal juhul, kui oleks võimalik identifitseerida kasvõi need 1846 isikut, siis võiks tegelik deklareeritud tulu olla (nagu AirBnB puhul) vähemalt viis korda suurem, ehk 5,8 miljonit eurot ning sellelt laekuv tulumaks 1,1 miljonit eurot. Tänapäevaks võivad ka need korrespondeerivad summad olla tõusnud.

Küsimus ei ole tingimata ainult tulumaksus. MTA on teinud prognoose ka sotsiaalmaksu laekumise vaatest ning on leidnud, et kui võtta aluseks näiteks eelkirjeldatud Bolt-i juhtide 5,8 miljoni suurust potentsiaalset kogutulu, siis sotsiaalmaksu kahju sellelt on ca 1,5 miljonit eurot.

Eeltoodu põhjal tuleb rõhutada, et need arvutuskäigud on tehtud vaid kahe platvormi pinnalt. Tegelikuses on neid platvorme rohkem ja ei ole põhjust arvata, et müüjate maksukuulekus nendel teistel platvormidel oleks märkimisväärselt kõrgem. Aruandlusreeglite rakendamisega laekuv maksutulu võib seega kõigi eelduste pinnalt pidada märkimisväärseks. Täpsem ülevaade tegelikust olukorrast selgub alles aastal 2024, mil laekub MTA-le esimest korda platvormialane teave.

8. Rakendusaktid

Käesoleva eelnõu rakendamiseks on vajadus järgnevate õigusaktide järele:

- rahandusministri määrus „Hoolsusmeetmed, edastatava teabe loetelu ja liiduvälise platvormihalduri registreerimine“ (vt käesoleva seletuskirja lisa 1 kavand nr 1);
- rahandusministri määrus „Vabariigi Valitsuse 7. märtsi 2019. a määruse nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ muutmise (vt käesoleva seletuskirja lisa 1 kavand nr 2);
- rahandusministri määruse „Maksualase teabevahetuse seadusest tuleneva deklaratsiooni vormide ja andmekoosseisude ning nende esitamise ja täitmise korra kehtestamine“ lisa 17 „Aruandekohustusega hõlmatud müüja ja tema poolt rendile või üürile antud kinnistu kohta esitatavad andmed“ (vt käesoleva seletuskirja lisa 1 kavand nr 3).

9. Seaduse jõustumine

Seadus on kavandatud jõustuma 2023. aasta 1. jaanuaril, millest seda ka rakendatakse. Ainus erisus puudutab ühise maksukontrolli norme, mis jõustuvad 2024. aasta 1. jaanuaril.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks ministriumidele. Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks muuhulgas Eesti Pangaliidule, Eesti Kindlustusseltside Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Töandjate Keskliidule ning Eesti Maksumaksjate Liidule.